

Printed in Yugoslavia

✓ R O D N A
G R U D A

APRIL 1960

VSEBINA

Tomo Brejc:

Pred V. kongresom Socialistične
zveze delovnih ljudi Jugoslavije

Iz družbenega plana Jugoslavije

Enostavnejše dobivanje viz

Pred 19 leti

Peter Levec:

V pomlad (pesem)

Program zaključnih prireditev letoš-
njega Izseljenskega tedna

I. S.:

Jur žene babe skoz dur

Jože Gal:

Stari in novi Maribor

Pec Segula - Bruno Hartman:

Mariborska opera in drama
po osvoboditvi

Po domači deželi

France Filipič:

Vrnite se, mati!

Cv. A. K.:

Knjige o izseljencih in za izseljence

I. S.:

Tone Seliškar — šestdesetletnik

Ob 100-letnici rojstva Franka Sakserja

Kaj delajo naši na tujem

Rojaki nam pišejo

France Bevk:

Kresna noč (nadaljevanje)

Nelly on a visit in Slovenia

Slika na naslovni strani:

Pomlad v Martuljku

(foto: Jaka Čop, Jesenice)

Z letošnjim letom je Državna založba začela
izdajati ZBRANE SPISE Frana Milčinskega.

V slovenski književnosti je malo pisateljev,
ki bi znali s tako živo in duhovito besedo
spregovoriti o humoristični plati življenja, kot
je znal to Fran Milčinski. Njegov plemeniti,
a hkrati tudi vzgojni humor ni izgubil svoje
svežine vse do današnjih dni, ko bo prvič
zbrano v enotni izdaji vse njegovo delo, za-
jeto v osmih knjigah.

Prva knjiga, ki je že izšla, prinaša pisa-
teljeve zgodnje humoreske, izdane pred pet-
desetimi leti v zbirkah IGRAČKE in MU-
HOBORCI. Še v letošnjem letu bo izšla
tudi druga knjiga, ki bo med drugim vse-
bovala znamenite povestice o Butalcih.

Naročila sprejema

**DRŽAVNA ZALOŽBA
SLOVENIJE**

Ljubljana, Titova cesta 25, Jugoslavija

DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE

Dopisujte v Slovenski izseljenski koledar za leto 1961

Opišite nam dogodke iz življenja v slovenskih naselbinah
iz preteklosti in današnje, delovanje svojih društev,
življenjepise itd. S tem boste dopolnili zgodovino slovenskega
izseljstva, ki se zbira v koledarju.

Poverjenike naprošamo, da nam na svojem območju skušajo
čimprej zbrati naročila za Slovenski izseljenski koledar 1961.
Na zalogi je še nekaj izvodov Slovenskega izseljenskega
koledarja 1960.

SLOVENSKA IZSELJENSKA MATICA

Ljubljana

Cankarjeva c. 1/II

Rodno grudo izdaja Slovenska izseljenska matica v Ljubljani. Izhaja dvanaestkrat na leto.
Poština plačana v gotovini. Odgovorni urednik Tomo Brejc. Uredništvo in uprava:
Slovenska izseljenska matica, Ljubljana, Cankarjeva cesta 1/II. — Rokopisov in slik, ki
jih nismo naročili, ne vračamo. Čekovni račun pri Komunalni banki 600-704/3-135

RODNA GRUDA

ILUSTRIRANA REVIIJA SLOVENSKE
IZSELJENSKE MATICE V LJUBLJANI

APRIL 1960

LETO VII.

Tomó Breje

Pred V. kongresom Socialistične zveze delovnih ljudi Jugoslavije

V mesecu marcu so bile po vsej državi občinske konference Socialistične zveze delovnih ljudi Jugoslavije (SZDL), te največje množične organizacije v FLRJ, ki šteje skoraj 6.000.000 članov.

Te konference so potekale v znamenju priprave na V. kongres SZDL, ki bo 18. aprila v Beogradu. O čem so razpravljale te konference, kakšni so njihovi sklepi?

Dokazale so nam predvsem, da je nastal v miselnosti naših ljudi velik prelom:

a) gospodarski uspehi zadnjih let so bolj kot vsaka propaganda prepričali ljudi, da smo na pravi poti;

b) družbeno samoupravljanje — ta velika univerza delovnih ljudi, v katerem sodelujejo in odločajo sto tisoči državljanov, je privedlo ljudi do spoznanja, da je vse odvisno od njihovega sodelovanja, da bo blagostanje rastle toliko hitreje, kolikor več bodo sami prispevali s svojim delom, znanjem in pobudo.

To spoznanje je vzpodbujalo državljane, da so na konferencah živo razpravljali o vseh družbenih problemih, predvsem pa o gospodarskem razvoju občin, o povečanju skrbi za delovnega človeka, o mehanizaciji in modernizaciji industrije in kmetijstva, o razvoju obrti, o nagrajevanju po delovnem učinku, o kmečkih zadrugah, stanovanjskih skupnostih, o delavskem in družbenem samoupravljanju, o gradnji novih stanovanjskih poslopij, šol, delavskih menz, zdravstvenih domov, gradnji vodovodov in lokalnih cest,

zahtevali, naj naše univerze dajo še več inženirjev, tehnikov in agronomov, zdravnikov, profesorjev in učiteljev, da bodo delovnim ljudem pomagali v dviganju proizvodnje, o delavskih univerzah, ki naj tudi odraslim pomagajo do višje izobrazbe, o turizmu, pospeševanju trgovine in gostinstva itd., itd.

Najbolj siloviti preobrat je nastal v miselnosti kmetov. Še lani so mnogi odklanjali sodelovanje s kmetijskimi zadrugami, letos sami zahtevajo pomoč zadruge pri obdelovanju zemlje, predlagajo izboljšanje močvirnatih zemljišč (meliorizacijo), nabavo sortnih semenj za žito in koruzo, dalje plemenske živine, skratka vse, kar vodi k izboljšanju kmetijstva, da bi več pridelali.

Vse je prevzela težnja po nadaljnjem družbenem napredku. Ne ostati pri doseženih uspehih, temveč iti naprej, samo naprej. V razpravah je sodelovalo že tudi mnogo mladih ljudi, ki pogumno vnašajo nove ideje in načrte ter imajo tudi že svoje izkušnje.

Tako je postala Socialistična zveza delovnih ljudi Jugoslavije pravi resnični, množični parlament, v katerem se obravnava vse, kar se tiče ljudskega življenja in nadaljnjega napredka.

Sklepi V. kongresa SZDLJ bodo torej za nadaljnji razvoj FLRJ največjega pomena, kongres pa bo nedvomno obravnaval tudi zunanja politična vprašanja kot so: mednarodno delavsko gibanje, ustvarjalno in prijateljsko sodelovanje narodov kakor tudi ohranitev miru v svetu.

Miha Maleš: Slavonka

Iz družbenega plana Jugoslavije

V zadnji številki »Rodne grude« smo vam posredovali nekaj podatkov iz družbenega plana Slovenije za leto 1960.

To pot navajamo nekaj številke iz družbenega plana FLRJ.

Za razvoj industrije je Zvezna skupščina odobrila 238 milijard dinarjev. Ta znesek se bo uporabil za gradnjo že začelih in novih električnih central, za razširitev in modernizacijo kovinske, kemične, lesne, papirne, živilske in industrije gradbenega materiala. Za razvoj obrti v zveznem merilu bomo porabili 8 milijard dinarjev.

Za kmetijstvo je določenih 100 milijard dinarjev, predvsem za pospeševanje poljedelstva in živinoreje. Število traktorjev se bo dvignilo to jesen na 35 tisoč in število kombajnov 4.900. Uporaba umetnih gnojil se bo zvišala od 982.000 ton v letu 1958 na 1.700.000 ton v letu 1960.

Za nakup novih strojev in prevoznih sredstev v gradbeništvu bomo uporabili 17 milijard din.

Za modernizacijo železniškega, pomorskega, rečnega in letalskega prometa, za gradnjo novih cest, povečanje zmogljivosti poštne, telegrafskega in telefonskega prometa 125 milijard dinarjev. V tem letu bo v glavnem končana nova železniška proga Beograd—Bar na jadranski obali. Dogradili bomo tudi novih 100 km ceste na glavni magistrali Beograd—Skopje—Djevdjelija ter okrog 70 km nove ceste na jadranski obali.

Iz splošnega investicijskega sklada bo financirana nadaljnja gradnja vodno-namakalnega sistema Donava—Tisa—Donava, za kar bomo porabili 6 milijard dinarjev. Za meliorizacijo moč-

virnatih zemljišč v Makedoniji ter v kosovsko-metohijski oblasti pa 3 milijarde 800.000 din.

Železnice, pomorska plovba, rečni promet, civilno letalstvo, za izgradnjo novih pristanišč, prekoceanskih ladij, železniških lokomotiv in vagonov je iz skupnega investicijskega sklada predvideno 50 milijard dinarjev.

Zaposlenost se bo povečala za nadaljnjih 160 tisoč ljudi. Pomanjkanje delovne sile bo tudi letos zelo občutno, zlasti v sezonskih mesecih.

Enostavnejše dobivanje viz

za jugoslovanske in tuje državljane, ki pridejo ali oddidejo iz Jugoslavije

Od 18. februarja bodo lahko jugoslovanski in tuji državljani na preprostejši način dobivali za odhod in prihod v Jugoslavijo potrebne potne dokumente. To je urejeno z novim pravilnikom o potnih dokumentih, ki ga je izdalo Zvezno tajništvo za notranje zadeve.

Po določbah novega pravilnika bodo morali jugoslovanski državljani za potni list predložiti razen treh fotografij samo potrdilo pristojnega javnega tožilstva, da proti njim ne teče kazenski postopek. Vojaški obveznosti podvrženi moški bodo morali predložiti tudi potrdilo pristojnega vojaškega organa, da glede vojaške obveznosti ni ovir za njihovo potovanje.

Organi za notranje zadeve so pooblaščen, da lahko zahtevajo še druge dokumente, ki dokazujejo upravičenost zasebnega in službenega potovanja v tujino in ki pričajo, da bo naš državljan v tisti deželi gmotno preskrbljen.

Pravilnik predvideva, da dobe potni list tudi jugoslovanski državljani, ki potujejo v tujino, da bi se tam nastanili ali pa, ki tam že stalno bivajo. Ti potni listi so veljavni od 3 do 5 let. Tudi Jugoslovani, ki se mudijo v tujini brez potnega lista in ki se vračajo domov, dobi potni list za repatriacijo. Njegova veljavnost mora zadostovati za vrnitev v Jugoslavijo.

Tuji državljani, ki potujejo v Jugoslavijo po zasebnih opravkih, dobe pravico do vizuma, če da naš državljan, h kateremu so namenjeni na obisk, overovljeno pismo izjavo, da jamči za stroške njihovega bivanja in odhoda.

Z novim pravilnikom je predvidena tudi možnost, da lahko obmejna, pristaniška in letališka poverjenstva za motranje zadeve v določenih primerih izdajo vizum na potne liste tujcev, ki prihajajo v Jugoslavijo, ali ki potujejo čez njeno ozemlje. Ti državljani lahko tako hitreje in na preprostejši način pridejo v našo deželo. To nam najbolje pokaže veljavna praksa, da dobe tuji državljani iz bolj oddaljenih dežel turistični vizum na naši meji v pičli uri.

VAŽNO OPOZORILO

Da ne bi imeli rojaki, ki bodo letos obiskali rojstno domovino, nepotrebnih težav v zvezi z jugoslovanskimi carinskimi predpisi, jih obveščamo »Po členu 5, točki 6 uredbe o carinskih tarifi« so ekonomski emigranti — izseljenci, ki prihajajo na obisk k sorodnikom v Jugoslavijo, oproščeni plačanja uvozne carine za predmete, ki jih ob tej priliki prinesejo s seboj do skupne vrednosti 150.000 dinarjev.

Niso pa oproščeni carine tisti predmeti, ki jih rojaki pošiljajo v poštnih paketih na druge naslove pred svojim prihodom v Jugoslavijo.

Rojaki, ki pridejo na obisk, pa so lahko oproščeni plačanja carine za predmete, ki jih prinesejo s seboj, ali katere pošljejo v poštnih paketih le v tem primeru, če so paketi naslovljeni na njihovo ime (ne na ime sorodnika), in če dokažejo, da ob priliki obiska v Jugoslaviji niso izkoristili ugodnosti omenjene carinske uredbe.

V aprilu pred 19 leti

Pred devetnajstimi leti 11. aprila 1941 so Italijani zasedli Ljubljano. Sprejele so jih prazne ulice in mrki pogledi izza oken. Konec aprila je bila v Ljubljani ustanovljena Osvobodilna fronta Slovenije, ki je prižgala baklo upora slovenskega naroda. Posnetek je s Kongresnega trga v Ljubljani — Nineteen years ago, April 11, 1941, the Italians occupied Ljubljana. Empty streets and cross looks from behind the windows received the enemy. Towards the end of that April the »Osvobodilna fronta« (Liberation Front) of Slovenia was established at Ljubljana, and inflamed the firebrand of insurrection in Slovenia. The photo was taken on the Square Kongresni trg at Ljubljana — Il y a dix-neuf ans, le 11 avril 1941, les Italiens ont occupé Ljubljana, accueillis de rues désertes et de regards sombres par derrière les fenêtres. Vers la fin de cet avril, l'»Osvobodilna fronta« (le Front Libérateur) de Slo- vénie fut établi à Ljubljana et alluma la torche de la revolte de la nation slovène. La photo fut prise sur la place Kongresni trg de Ljubljana — Vor neunzehn Jahren, am 11. April 1941, besetzten die Italiener Ljubljana. Sie wurden von ausgestorbenen Straßen und finsternen Blicken durch verschlossene Fenster empfangen. Gegen Ende April wurde in Ljubljana die »Osvobodilna fronta« (Befreiungsfront) von Slowenien gegründet, und entfachte den Feuerbrand des Aufstandes im slowenischen Volk. Die Aufnahme entstand auf dem Platz Kongresni trg in Ljubljana

Peter Levac

V POMLAD

V Beli krajini marca 1945

Čez hoste južni veter je zavel,
odgnale brstje drenove so veje.
Na kopni vasi orjavele meje
podlesek prvi davi je vzbrstel.

Pomlad prihaja — silna kot vihar.
Peneč cedi se snežnica v kotanje.
In skozi megle — kakor lepe sanje —
je sinil žarkov pozlačeni žar.

Zaplal je sonca plameneči svit
čez naše njive, hoste in razore
in doignil je pred nas svoj zlati ščit.

Pomladni veter poje preko trat.
In skozi megel strgane zastore
hitimo v nove zarje in v pomlad.

Slavnostna seja delavskega sveta tovarne »Sava« iz Kranja, kjer so pred 10 leti prvi v Sloveniji izvolili svoj delavski svet — Sitting of the Workers' Council in the manufactory »Sava« at Kranj to celebrate the 10th anniversary of the first workers' council elected in Slovenia — Séance du Conseil Ouvrier dans l'usine »Sava« à Kranj, pour célébrer le 10e anniversaire du premier conseil ouvrier élu en Slovénie — Festsitzung des Arbeiterrates in der Fabrik »Sava« in Kranj, zur Zehnjahrfeier der Wahl des ersten Arbeiterrates in Slowenien

Delavci »Litostroja« na svečani seji delavskega sveta ob deseti obletnici delavskega samoupravljanja. V razdobju teh desetih let je v vseh važnih oprasanjih v podjetju odločalo 518 delavcev, članov delavskega sveta. Proizvodnja v »Litostroju« pa se je v zadnjih desetih letih povečala za dvanajstkrat — »Litostroj«: Sitting of the Workers' Council on the occasion of the 10th anniversary of the workers' self-management. During these ten years all the important problems in the enterprise have been decided by 518 workers members of the Workers' Council. In the same time the output of »Litostroj« has increased twelvefold — Les ouvriers de l'usine »Litostroj« à la séance du Conseil Ouvrier pour le 10e anniversaire de l'autogestion ouvrière. Dans ces dix années, toutes les questions principales de l'entreprise ont été décidées par les 518 ouvriers membres du Conseil Ouvrier. Dans ces dix ans, »Litostroj« a duodécuplé sa production — Die Arbeiterschaft der »Litostroj«-Werke während der Festsitzung des Arbeiterrates anlässlich der Zehnjahrfeier der Arbeiter-Selbstverwaltung. In diesem Jahrzehnt wurden auch alle wichtigen Angelegenheiten des Unternehmens von den 518 Mitgliedern des Arbeiterrates entschieden. In diesen zehn Jahren stieg die Erzeugung im Unternehmen »Litostroj« auf das Zwölfwache

P

rogram zaključnih prireditvev letošnjega izseljenske tedna na jezeru Palić

7. julija ob 18. uri sprejem rojakov izletnikov pri glavnem vhodu v park ob jezeru Palić od predstavnikov Izseljenske matice Srbije in prireditvenega odbora iz Subotice. Ob 21. uri kulturnoumetniški in zabavni program s folklornimi plesi v letnem gledališču v parku Palić ob jezeru. Izvedli ga bodo člani Narodnega gledališča iz Subotice.

8. julija dopoldne sprejem pri predsedniku mestne občine Subotice, ogled kulturnih in zgodovinskih znamenitosti ter kmetijskih objektov. Ob 13. uri svečano kosilo, ki ga bo priredila rojakom kmetijska zadruga »Bikovo« v gozdličku na svojem posestvu pri Subotici. Po kosilu — po želji — odmor, kopanje v jezeru, ogled športnih tekem (regate), prirejene na jezeru Palić.

Ob 19. uri svečana večerja, ki jo bo v počastitev rojakov-udeležencev izleta priredila sadjarsko-vinogradniška kmetijska zadruga v vinogradih ob Paliću.

Ob 21. uri popularni koncertni program v izvedbi Filharmonije narodnega gledališča iz Subotice v letnem gledališču v parku Paliću.

9. julija na poti proti Beogradu dopoldne obisk na Izvršnem svetu avtonomne pokrajine Vojvodine in Srbske matice v Novem Sadu.

Zvečer ob 21. uri v Beogradu zaključna prireditev Izseljenskega tedna: nastop znamenite folklorne plesne skupine »Kolo«.

Beograd, nova zgradba hotela »Metropol« — Belgrade, the new building of the hotel »Metropol« — Belgrade, la nouvelle construction de l'hôtel »Metropol« — Beograd, das neue Gebäude des Hotels »Metropol«

Motiv iz Parka Palića — Motif of the Park at Palić —
Motif du Parc de Palić — Motif aus dem Park Palić

Jezero Palić — Palić Lake — Le Lac de Palić — Der
See Palić

Novi Sad, politično in kulturno središče Vojvodine —
Novi Sad, the political and cultural centre of the Voi-
vodina — Novi Sad, le centre politique et culturel de
la Voïvodina — Novi Sad, der politische und geistige
Mittelpunkt der Vojvodina

~ Jur žene babe skoz dur

Ob Jurjevem se sonce prav zares že na vsa usta nasmeje, da lahko verjamemo: pomlad je prišla. Zato je Jurij najbolj priljubljeni pomladni patron, ki so ga naši predniki zelo obražali. Jurjev praznik je bil vesel dan, ki so ga v raznih kotičkih naše dežele na razne načine praznovali. Kako so včasih jurjevali Belokranjci in Dolenjci, smo v »Rodni grudi« že pisali. Pa stopimo danes na Štajersko in v Prekmurje in pogledimo, kako so tam naši dedje in pradedje jurjevali.

Predvsem je bil Jurij patron pastirjev, odprl je vrata živini, da je šla na spomladansko pašo. Zato je bil njegov dan predvsem pastirski praznik. V mnogih krajih so že na večer pred Jurjevim z zelenjem okitili okna in vrata hiš in celo gnojišča. Ker so verjeli, da imajo na ta dan tudi coprnice veliko moč, so štajerske gospodinjice zjutraj na Jurjevo navsezgodaj trobile v rogove ter s tem odganjale coprnice, da niso mogle živini nič hudega storiti. Na Murskem polju in drugod po vzhodnem Štajerskem pa so pastirji pred Jurjevim zvečer z biči preganjali zlobne duhove izpred hlevov. V okolici Ormoža dajo kravam pred jutranjim pokladanjem krme v jasli mlado gozdno travo, da bodo imele več mleka, ponekod pa primešajo krmi blagoslovljene soli in kruha.

Tudi jurjevski kres so kurili na Štajerskem še v drugi polovici XIX. stoletja ter mu pripisovali veliko moč. V Laškem in okolici Celja so vodili zelenega Jurija — od glave do pet odetega v mlado bukovo zelenje — od hiše do hiše ter voščili srečo gospodarjem. V Ščavniški dolini ter v Markovcih na Dravskem polju so fantu, ki je povit v zelenju predstavljal zelenega Jurija, rekali Jurač. Najdlje so ita običaj ohranili v Halozah.

Jurij je bil simbolični vitez pomladi, ki je preganjal in pregnal zimo. Najlepše so to prikazovali pred več desetletji na Murskem polju, kjer so priredili na polju dvoboj med Raboljem, v kožuh zavitem fantu, ki je predstavljal zimo, in Jürekom, ovitim v zelenje. V dvoboju je vedno zmagal Jürek. Še danes na Jurjevo v mnogih kmečkih družinah jedo jajčno cvrtje in pravijo, da »Jurja cvrejo«. Izvor tega starodavnega običaja je najbrž v tem, da je v starodavnih obredih in čaranjih jajce pomenilo zametek novega življenja in plodnost pri živini.

V bogati zakladnici naših narodnih običajev pa je prav jurjevanje do zadnjih desetletij najčistejše ohranjen prastar poganski običaj, ki izvira iz davnih dob pred krščanstvom, ko so naši predniki častili boga pomladi.

I. S.

Pomlad na Bledu — Springtide at Bled — Printemps à Bled — Frühling in Bled

Novo breskov nasad nad Šempetrom pri Novi Gorici. Ker so tu zelo ugodni pogoji za pridelovanje breskev, bodo v nekaj letih uredili nad 200 ha breskovih nasadov — A new peach-tree farm above Šempeter near Nova Gorica. There, the conditions of peach-culture being most favourable, in a few years over 200 hectares of peach-tree plantations are to be laid out — Nouvelle culture de pêchers au-dessus de Šempeter près de Nova Gorica. Là, les conditions pour la culture des pêchers étant très favorables, on arrangerà dans quelques années plus de 200 hectares de plantations de pêchers — Eine neue Pfirsichkultur oberhalb Šempeter bei Nova Gorica. Da dort vortreffliche Vorbedingungen für den Pfirsichanbau herrschen, sollen in einigen Jahren 200 ha Pfirsichplantagen angelegt werden

STARIN NOVI MARIBOR

Maribor, metropola Štajerske, leži na obeh bregovih Drave, pod zeleno pisanim Pohorjem, ki je postalo v zadnjih letih, odkar je dobilo vzpenjačo, zelo privlačna turistična točka. Zadnja vojna je to naše zeleno mesto zelo prizadela. Zavezniška letala so v 55 napadih odvrгла nanj okrog dvanajst tisoč bomb v skupni teži okrog štiri tisoč ton. Nad 500 zgradb so popolnoma porušile, še večje število pa močno poškodovale. Do leta 1950 so Mariborčani odstranjevali gore ruševin, potem pa se je pričelo z novogradnjo.

Zlasti naglo se je razvijala industrija. Vsepovsod so rasli novi objekti kakor Tovarna avtomobilov, Hidromontaža, hidrocentrala Mariborski otok. Številne tovarne kakor Metalna, Elektrokovina, Tobi, Livarna in druge so se povečale in modernizirale. Dotok prebivalstva z dežele je močno naraščal, število prebivalstva se

je od 48.000 pred vojno naglo povzpelo na 90.000. Seveda se je s tem povečala tudi potreba po stanovanjih. Novi stanovanjski blokji in stolpnice, katerih število se iz leta v leto vedno bolj povečava, so delno pripomogli k omilitvi tega perečega vprašanja.

Maribor je tudi važno železniško križišče. Skozenj se prepelje veliko število tujih turistov. Leta 1956 je dobil nov modern kolodvor, naslednje leto pa so stekle na vrh zelenega Pohorja prve lepe srebrnastosvetle gondole pohorske vzpenjače. Na to vzpenjačo so Mariborčani še posebej ponosni zato, ker jo je zgradila domača industrija po načrtih neumornega, znanega športnega delavca Franceta Čopa. Zdaj je postalo Pohorje še bolj dostopno domačim in tujim turistom in so lepi pohorski hoteli in domovi skoraj vedno pretesni za vse goste.

Kmetijska šola v Mariboru, ki nam
vzgaja mlade kmetijske strokovnjake — The agricultural school at
Maribor, training our young farming specialists — L'école agronomique
de Maribor où se forment nos jeunes agronomes — Die Landwirtschaftsschule in Maribor, wo junge
Agronomen herangebildet werden

Velik športni stadion športnega društva »Branik« pod Kalvarijo v Mariboru — The Sport Stadium »Branik« at
the foot of the Kalvarija, Maribor — Stade Sportif »Branik« au pied de la Kalvarija, Maribor — Sportstadion
»Branik« am Fuße des Kalvarienberges, Maribor

V mestu se živahno razvija tudi kulturno in športno življenje. Mestni park je bil preurejen in je lep okras mestu. V njem je tudi akvarij z izredno bogato zbirko rib. Vedno več obiskovalcev ima Umetnostna galerija, ob levem bregu Drave pa je pomembno razstavišče, kjer so vsako leto popularne gospodarske razstave Mariborski teden. Ljubitelji športa pa imajo obsežen športni stadion Branik ter dve čolnarni z lepim prostorom za camping.

Tudi mariborska mladina je dobila svoje. V središču mesta so bile zgrajene tri velike zgradbe, v katerih so uredili center strokovnih šol, ki sodi med najsodobnejše v državi. V začetku marca je bila svečano odprta višja tehniška šola. Prav tako posvečajo veliko skrb gradnji otroških vrtcev, kjer lahko zaposlena mati brez skrbi prepusti svoje otroke, medtem ko je v službi.

Na Glavnem trgu je dobil Maribor veliko sodobno veleblagovnico, na Partizanski cesti pa moderno samopostrežno trgovino. V mestnem središču in z okolico je urejen reden promet z avtobusi.

Popotniku, ki se napoti preko glavnega mostu čez Dravo, bo pogled prav gotovo obstal na strehah starih hiš ob levem bregu Drave. To je stari Maribor, ki mu pravijo tudi Lent ali Pristan. Le redki Mariborčani pa bi vedeli povedati, da je bil Maribor naseljen že v predzgodovinski dobi. Leta 1209 je bilo naselje povišano v trg in konec 13. stoletja je postalo mesto in dobilo mestno obzidje. Kdor je hotel potovati skozi to samostojno mesto, je moral plačati mitnino. Na Dravi je bilo razvito močno ladjevje, ki je prevažalo pohorski marmor v Poetovio — današnji Ptuj v obdelavo. Drugi koristniki dravske plovne struge so bili splavarji. Ne eni ne drugi se niso mogli izogniti plačevanju mitnine. Pristajati so morali na Pristanu, kjer je bila mitnica, ter pošteno odrajtati zahtevani znesek v denarju in blagu.

Tekla je voda po Dravi, tekla je tudi čas, ki je izpremenil mesto, ljudi, njihove navade in življenje. Obzidja danes že zdavnaj ni več, tudi mitnine nihče več ne pobira. Stari Mariborski grad, v katerem je danes Pokrajinski muzej, Sodni stolp ob Dravi ter strehe starih hiš na Pristanu nam ostanejo v spominu le kot vez med preteklostjo in sedanjostjo, med nekdanjim in današnjim človekom, ki si v novi družbi ustvarja novo življenje.

Jože Gal

Mariborski magistrat, spredaj staro kužno znamenje na Glavnem trgu — The town hall at Maribor; in front, the old Plague Memorial on Main Square — L'hôtel de ville à Maribor; devant, le vieux monument de la peste sur la Place Principale — Das Rathaus in Maribor; vorne das alte Pestdenkmal auf dem Hauptplatz

Ena izmed novih 40-stanovanjskih stolpnic v Ulici kneza Koclja — One of the new 40-storey buildings along the street Kneza Koclja — Une des maisons à 40 appartements de la rue Kneza Koclja — Eines der neuen Hochhäuser zu 40 Wohnungen an der Knez-Koceljstraße

MARIBORSKA OPERA IN DRAMA

po osvoboditvi

Slovensko narodno gledališče v Mariboru je bilo ustanovljeno leta 1919 in že proti koncu prve sezone je bila uprizorjena opereta Mam'selle Nitouche. Od takrat do danes ni bilo sezone brez glasbenih predstav.

Prva operna predstava v Slovenskem narodnem gledališču v Mariboru pa je bila 28. aprila 1922, ko so uprizorili Bedřicha Smetane »Prodano nevesto«. Do leta 1928 je imel predvojni Maribor poleg Drame tudi stalno Opero, ki je bila na

dostojni umetniški višini, za kar je imel največ zaslug pokojni operni direktor in dirigent Andro Mitrović. Leta 1928 je bila mariborska Opera ukinjena zaradi finančnih težav. Od tedaj je poleg Drame delovala le opereta; posamezne opere so bile uprizorjene le sporadično. S prihodom okupatorja leta 1941 pa je bilo slovensko gledališko življenje v Mariboru in na vsem od Nemcev anektiranem slovenskem ozemlju popolnoma zatrto.

Po osvoboditvi leta 1945 je začelo Slovensko narodno gledališče v Mariboru delovati z velikim zaletom, saj mu je ljudska oblast zagotovila zadostna materialna sredstva. Maribor je dobil stalno Opero z orkestrom, zborom in baletom. Solidne temelje ji je vgradil pok. Anton Neffat, ugledni slovenski glasbenik, dirigent in pedagog. Na direktorskem mestu sta mu sledila dirigenta Demetrij Žebre, prefinjen in tenkočuten muzik, sedaj direktor ljubljanske Opere, in Ciril Cvetko, k izraziti ritmiki nagibajoč muzik, glasbeni esteti in pedagog.

Danes vodi mariborsko Opero dirigent Jakov Cipci, ob njem pa rasteta in se razvijata mlada slovenska dirigenta Janez Komar in Marko Žigon. Direktor Jakov Cipci je dirigent, ki ni priznan samo širom po Jugoslaviji, temveč tudi izven njenih meja. Maloštevilni, a kvalitetni ansambel je v štirih letih svojega vodstva dvignil visoko nad provincialno raven, tako da se mariborska Opera kosa z umetniško ravniijo Oper v nekaterih republiških centrih. Izmed solistov pevk in pevcev naj omenimo le nekatere: sopranistko Ondino Otto-Klasinčevo, ki je priznana tudi izven Jugoslavije, mezzosopranistko Dragico Sadnikovo, altistko Adalberto Thumovo ter baritonista Mira Gregorina.

V sezoni 1958/59 je imela mariborska Opera 144 predstav in 64.000 obiskovalcev, od tega je bilo 24 predstav na podeželju, kar je dokaz, da postaja operna umetnost last širšega kroga delovnih ljudi.

*

V času med vojnama je bila mariborska Drama poleg ljubljanske edino poklicno slovensko dramsko gledališče. Dobri desetletji je trajalo, da se je iz množice hudih težav s pionirskim delom dokopalo do močne umetniške podobe in zaživel kot pomembno kulturno ognjišče. Ko so naporji začeli roditi res zlahodne umetniške sado-ve, je izbruhnila vojna. Nemški okupatorji so na svojem zasedenem področju do kraja pometli s slovensko kulturo in jezikom in tako je bilo mariborsko gledališče v vzponu nasilno uničeno.

Prostori mariborske Umetniške galerije — Rooms of the Art-Gallery at Maribor — Pièces dans la Galerie d'Objets d'Art à Maribor — Räume der Mariborer Kunstgalerie

Libermannova »Sola za žene«
na odru mariborske Opere —
Libermann's »School for Wo-
men« staged in the opera of
Maribor — »L'école des fem-
mes« de Libermann sur la
scène de l'opéra de Maribor
— Libermann's »Schule der
Frauen« auf der Bühne der
Mariborer Oper

Prizor iz mariborske uprizor-
itve Poličeve opere »Deseti
brat« — A scene of the opera
»The Tenth Brother« by Polič,
performed at Maribor — Une
scène de l'opéra de Polič »Le
dixième frère«, représentée à
Maribor — Ein Auftritt der
Oper »Der zehnte Bruder« von
Polič, aufgeführt in Maribor

Za štiri leta je slovenska beseda zginila z mari-
borskega odra, igralci pa so morali v pregnan-
stvo.

Po osvoboditvi so mariborsko Slovensko na-
rodno gledališče takoj spet obnovili. Toda vanj
se niso vrnili vsi igralci predvojnega igralskega
zbor. Nekaj jih ni bilo več med živimi, drugi
so se vključili v druge gledališke hiše. Okrnjeno
jedro so dopolnili nekateri igralci Partizanskega
gledališča in igralci-amaterji.

Vodstvo gledališča je moralo v tistem času
prebroditi nemalo pregrad. Predvsem je bilo
treba čvrstiti ansambel in ga poskusiti stopiti v
enovito celoto. Bilo je treba iz temeljev spre-
miniti repertoarno politiko, kajti novi čas je
terjal takih del, v katerih so ljudje gledali, kako
se razrešujejo njihovi, sodobni problemi. Iz re-

pertoarja je izginila malovredna šara, ki zaradi
plitkosti ni sodila na oder enega izmed vodilnih
slovenskih gledališč. Uprizorjena dela so bila
izbrana tako, da so bila umetniško neoporečna,
hkrati pa všeč množici občinstva, ki je po osvo-
boditvi začelo napolnjevati gledališče. V tem
pogledu je pomembno vlogo odigral Jaro Dolar,
direktor, dramaturg in režiser Slovenskega na-
rodnega gledališča v Mariboru.

Pod vodstvom dobrih režiserjev (Fran Žižek,
Jože Babič, Jaro Dolar, Miran Herzog, Vladimir
Skrbinšek, Peter Malec) je mariborska Drama
uprizorila vrsto odličnih predstav, ki so jih vi-
soko ovrednotili tudi ob njenih gostovanjih v
Ljubljani, Zagrebu, Beogradu, Trstu, Novem Sa-
du, Tuzli, Celju in drugod.

Pec Segula in Bruno Hartman

P O D O M A Č I

— Na Dolenjskem nadaljujejo z izgradnjo vodovoda Stična—Trebnje—Dobrníč. Zdaj delajo na odseku Šentlovrenc—Velika Loka. Vodovod do Trebnjega bo zgrajen že letos, če bodo dobili vodovodne cevi, ki jih v Jugoslaviji še primanjkuje.

— Prvi motel na Primorskem so začeli graditi v Postojni. Gradi ga občina.

— Kale ni več, to je ovčarske psice, ki je lani kot glavna junakinja zelo uspešno nastopila v novem slovenskem filmu pod istim naslovom. Po naključju je pojedla strup in poginila, preden so ji mogli pomagati.

— Sto let obstoja praznuje letos steklarna v Hrastniku. Svoje jubilejno leto bodo proslavili s povečano proizvodnjo.

— Tudi Kranj bo dobil nebotičnik. Zgradili ga bodo na Zlatem polju, kjer je nastalo novo mestno naselje. Letos bodo gradili v Kranju 14 stanovanjskih blokov.

— Jugoslavija je zelo privlačna za tuje turiste, ki jih prihaja z vsakim letom več k nam na obisk. Letošnja sezona bo najbrž v tem pogledu rekordna, saj je bilo že v decembru rezerviranih v naših znanih obmorskih letoviščih Opatiji, Lovranu, Crikvenici in Dubrovniku več tisoč ležišč za vso letošnjo sezono. Okrog devet tisoč turistov iz Anglije bo prišlo v Jugoslavijo s posebnimi letali.

— Železniške vagone-hladilnike je začela izdelovati tovarna »Boris Kidrič« v Mariboru. Letos bodo za jugoslovansko železnico izdelali 200 takšnih vagonov.

— V Sežani bodo začeli graditi veliko industrijsko apnenico v Sloveniji, ki bo dala letno 42.000 ton apna.

— Pri Lenartu v Slovenskih goricah nameravajo zgraditi tovarno sadnih sokov, ki bo največja predelovalnica sadja v Sloveniji.

— Lani smo izvozili nad 40.000 ton presnega sadja več kakor prejšnja leta.

— Ob zahodni istrski obali bodo uredili na 400 ha plantažni oljčni nasad. V letošnji zimi so začeli z gojitvijo sadik na prvih 44 hektarih.

— V Rečici ob Savinji je umrla Marija Goličnik, po domače Rogličeva mama, in to dva dni, preden je doživela svoj stoti rojstni dan.

— Širom domovine in tudi na tujem znani Slovenski oktet je izgubil svojega člana. Umrli je basist Artur Šulc, eden naših zaslužnih koncertnih pevcev v zadnjih štirih desetletjih.

— Letos bodo zgradili in modernizirali v Jugoslaviji 600 kilometrov novih cest in za te gradnje porabili 25 milijard dinarjev.

— Čil je praznoval 85-letnico v Metliki nekdanji gostilničar Josip Kambič. Osemnajstleten je odšel v Ameriko, kjer je delal v Pennsylvaniji, Coloradu, Kaliforniji in na Aljaski. V Metliko se je vrnil leta 1906. Bil je zelo znan in priljubljen v Metliki, kjer je bil dolga leta občinski odbornik in član prve dolenjske posojilnice.

Tri srečanja s pomladjo: prvo v Bohinju, drugo v Brdih, tretje v Oseku — Thrice springtime: at Bohinj; in the Brda; at Osek — Trois fois printemps: à Bohinj; dans les Brda; à Osek — Dreimal Frühling: in Bohinj; in den Brda; in Osek

D E Ž E L I

— V Komnu na Krasu so odprli novo livarno aluminija. Ko bo podjetje popolnoma dograjeno, bo lahko zaposlilo okrog 100 delavcev in delavk.

— V Ajdovščini je v gradnji nova predilnica za česano in polčesano prejo z 20 tisoč vreteni. Razen bombaža bodo v njej predli tudi sintetična vlakna. Predilnica bo moderno zgrajena in bo v njej zaposlenih 270 delavk. Predilnica bo prvi objekt bodočega tekstilnega kombinata v Ajdovščini, ki bo zaposlil nad 1000 delavcev in delavk.

— Na »Rimcu« pod Osekom bo zadruga iz Šempasa na 8 ha uredila sadovnjak in vinograd poleg masada breskev, ki so lani zelo dobro obrodile. Na 25 ha, kjer so bile zdaj akacije in robidovje, bodo zrasli novi vinogradi in sadovnjaki.

— Na pomlad 1962 bodo ljubitelji očaka Triglava lahko prišli k njemu v vas po vzpenjači. V ugodni gondoli se bodo lahko zapeljali do višine 2035 metrov. Do vstopne postaje, ki bo med stenami Rjavine in Pršivca, so izpeljane dobre poti, po katerih lahko vozijo tudi avtomobili. Vzpenjače bodo predvsem veseli smučarji in vsi tisti izletniki, ki jim je dosedanja tura na Triglav prenaporna.

Brežice; spredaj vas Čatež — Brežice; in front, the village Čatež — Brežice; sur le devant, le village de Čatež — Brežice; vorne das Dorf Čatež

Obnovljena vas Planina pod vrhom Gorjancev, ki je bila med vojno požgana — The village Planina (at the foot of the Gorjanci); burnt down in the war, now rebuilt — Le village reconstruit de Planina au pied des Gorjanci; pendant la guerre, Planina avait été détruite par l'incendie — Das Dorf Planina am Fuß der Gorjanci; im Krieg niedergebrannt, jetzt wiederaufgebaut

Pišece na Bizeljskem

Vrnite se, mati!

France Filipič

Narodni heroj Alfonz Šarh je legendarni junak Pohorskega bataljona, ki je dne 8. januarja 1943 na Pohorju v poslednji borbi padel do zadnjega moža. Objavljamo odlomek iz romana o Pohorskem bataljonu, ki pripoveduje, kako so gestapovci poskušali pripraviti Šarhovo ženo do tega, da bi šla po moža v partizane, pa se je premislila in vrnila k svojim otrokom, čeprav je vedela, da je s tem zapečatila svojo usodo.

Šarhovo ženo in osem otrok so Nemci odpeljali z njihove domačije 4. avg. 1942, medtem ko je deveti, majčkena Marija bila v Mariboru pri teti. Šarh je bil doma skrit v bunkerju in ga niso našli. Še isti dan je odšel v partizane, s katerimi je bil že ves čas v stiku. Šarhova družina je bila nato z drugimi sorodniki partizanov zaprta v okoliški šoli in Celju, in sicer so bile matere z otroki zaprte v telovadnici. Po večdnednih zasliševanjih so matere ločili od otrok. Šarhovo ženo so poslali v koncentracijsko taborišče Auschwitz, kjer je že po dveh mesecih umrla. Osem Šarhovih otrok pa je bilo odpeljanih v mladinsko taborišče Frohnleiten pri Gradcu. Od tam so najstarejši trije Šarhovi sinovi že po nekaj dneh ušli in se pridružili Ruški četni na Pohorju, kjer je bil kot partizan že njihov oče.

V borbi 8. januarja 1943 sta padla dva sinova na Osankarci, tretji pa isto noč na patrolji, ki se je vračala iznad Oplotnice v taborišče.

Pomolil ji je propustnico preko mize. Prijela jo je, zganila in vtaknila v žep svojega predpasnika.

»Zdaj lahko greste,« je rekel zasliševalec. »Pa ne pozabite, da morate biti do jutri zvečer nazaj!«

In ko je bila že pri vratih sobe, je zaklical tolmač za njo:

»Podvizajte se, ženska, vlak odhaja čez pol ure!«

Odšla je po stopnicah nizdol in med vrati v veži je pokazala propustnico. Policist, ki je bil na straži, jo je začudeno pogledal. Pred desetimi minutami so jo oklenjeno peljali mimo na zaslišanje, sedaj je odhajala prosta. Skomignil je z rameni.

Stopila je na cesto. Široka in prašna je ležala pred njo, razgrnjena v opoldanskem soncu.

Čuden je bil ta občutek, da nihče ni bil z njo, da je nihče ni stražil. Da je smela kreniti na levo, kreniti na desno, ne da bi kdo zapil nadnjo...

Napotila se je ob robu ceste, sklonjena, starejša kmečka ženska, v karirastem predpasniku, z ruto na glavi. Pohorska kmetica.

Takšno so jo pred dvema dneboma odpeljali zdoma, potem ko so vdrli v hišo, potem ko so vse premetali, potem...

Takšno so jo odvedli proti Rušam in njenih osem otrok z njo. Niti eden med njimi ni jokal. Samo ustnice so stiskali. Tako čudno tiho je bilo tedaj na kolovozu, korakali so v skupini, niti eden od otrok se ni ozrl proti domu. Nosili so svoje culice, tudi najmlajši, triletni, ki se je držal njene roke: majhna culica, iz njene stare nedeljske rute je bila pobežana in nekaj njegovega perila je zložila vanjo in on je dal na vrh perila

dve svoji najljubši igrački, kakor da se bo tam, kamor mora iti, lahko igral.

Kakšni otroci so bili to?

Kdo jim je vcepil to trpko neomajnost?

Zdaj so pač sedeli na svojem slamnatem ležišču v telovadnici in se tiho pogovarjali med seboj. »Kje neki so naša mama?« je gotovo že tretjič ali pa tudi že petič vprašal najmlajši.

»Potrpi no, saj vendar veš, da je na zaslišanju,« najbrže tolaži Tonček svojega majhnega bratca. Najstarejši je in vodstvo je prevzel med otroki. Še petnajst let mu ni, pa je tako podoben očetu, z enakimi gibi, prav takšno hojo, z enakim, malce upognjenim životom.

Kaj bi rekli otroci, če bi vedeli, da je danes sploh ne bo nazaj, da koraka po cesti proti kolodvoru, da je iz gestapovčevih rok vzela propustnico? Kaj neki bi rekli otroci, če bi izvedeli, da je obljubila, da bo njihovega očeta pripeljala s Pohorja, očeta odšla iskat k partizanom?

Če bi bili z njo, prej, zgoraj v sobi pred zasliševalcem, bi jo razumeli. Bi jo morali razumeti. Zaradi okrutnih gestapovčevih besed, ki so še sedaj pekoče gorele v njej.

Rdečelasi gestapovec! »Kakor hočete,« je rekel tako zelo mirno, tako zelo neprizadeto, »nam je končno lahko vseeno. Vas in vaših osem otrok bomo pač odpeljali v koncentracijsko taborišče.«

Obmolknil je, opazujoč učinek svojih besed, nato pa nadaljeval:

»Od tam se ne bo vrnil nihče od vas, zagotavljam vam!«

Nič ni odgovorila, samo trepetaje je zrla v človeka pred seboj in ni mogla verjeti, da je to zares ČLOVEK. Gestapovec pa je, navidezno ravnodušno, odprl predal svoje pisalne mize, vzel iz

njega list papirja in ga položil predse, na mapo s pionikom.

»Torej tukaj je propustnica,« je dejal. »Pojdite domov v Ruše, na Pohorje, poiščite vašega moža Alfonza Šarha, recite mu, naj zapusti bande in naj pride z vami sem. Če to storite, vam in vaši družini obljubim svobodo.«

List papirja.

V zraku.

Pred njo.

V spomin ji je planilo pripovedovanje Rušanov, ki so se spomladi vrnili iz Mauthausena, iz koncentracijskega taborišča. In vse je videla pred seboj, kamnolom, krematorij, plinske celice. In svojega najmlajšega, ki ga mrtvega, iznakaženega potiskajo v ogenj!

*

Čudno, kako težke, svinčene noge ima. Komaj da jih dviguje iz prahu, ko se prestopa. Zavila je okoli ovinka, prečkala je cesto in zdaj ima še komaj dve sto, tri sto metrov do kolodvora.

Zakaj vendar ni, odhajajoča od zaslišanja, stopila mimogrede k otrokom v telovadnico, in se poslovila od njih? »Potrpite,« bi jim lahko rekla, »po ateka grem. Pripeljala ga bom in potem bomo vsi svobodni!«

Kaj se mar ni upala?

Kaj ni čisto natančno vedela, da bi se ji otroci uprli, ji zgradili pot, ji rekli: »Mati! Tukaj ostanite! Naj bodo ata pri partizanih!«

Saj bi jim vendar skušala vse pojasniti. To, da nikakor ne smejo v koncentracijsko taborišče, da so vendar premladi, da bi poginili v krematoriju.

Tudi Tonček, kljub svojim petnajstim letom. Tudi Tonček s svojimi iskrečimi se očmi!

Njeni otroci.

Zagledala jih je pred sabo.

Stali so pred njo.

In Tonček je rekel: »Mama, leto dni smo stražili, kadar so bili ata doma. Izkopali smo bunker pod podom in nosili ateju tja hrano, ko so bili bolni za pljučnico.«

In najmlajši, triletni, je rekel: »Mati, ali se še spominjate, kako sem rekel orožnikom, ki so iskali ateja, da ga je lisica odnesla. Pa sem vedel, da so čisto blizu mene skriti pod podom.«

Otroci!

Avtomobil ji je pridrvel nasproti. Umaknila se je. Oblak prahu se je dvignil in zastrl vso okolico. Toda otroke prah ni zastrl, tu so bili, tako zelo blizu. Obraz njenega Ivančka ob njenem. Zashepetal je:

»Mati!«

In Branko, in Verica:

»Mati!«

Vse počasneje hodi. Kar same od sebe se ustavljajo njene noge, odrekajo ji pokorščino. Tisočkrat so hodile v breg, dobre, ubogljive, nikoli niso

Alfonz Šarh, kmet iz Lobnice pri Rušah s svojo družino. Šarh je bil neuklonljivo partizanski borec. Ob uničenju Pohorskega bataljona je junaško padel skupaj s svojimi tremi malimi sinovi: Lojzkom, Pepčkom in Ivanom — Alfonz Šarh, a peasant from Lóbnica near Ruše, with his family. Šarh was an inflexible partisan fighter. When the Póhorje battalion was annihilated, he fell as a hero, together with his three young sons: Lojzek, Pepček, and Ivan — Alfonz Šarh, un paysan de Lóbnica, près de Ruše, avec sa famille. Šarh a été un inflexible partisan et combattant. À l'occasion de l'anéantissement du Bataillon du Póhorje, Šarh mourut en héros, avec ses trois jeunes fils: Lojzek, Pepček et Ivan — Alfonz Šarh, ein Bauer aus Lóbnica bei Ruše, mit seiner Familie. Šarh war ein unbeugsamer Partisanenkämpfer. Bei der Vernichtung des Póhorje-Bataillons fand Šarh den Heldentod gemeinsam mit seinen kleinen Söhnen: Lojzek, Pepček und Ivan.

omagale, tisočkrat. Samo nekajkrat se morajo še prestopiti do kolodvora.

In jim je rekla: »Pojdite noge!«

In je spustila k njim svoje roke in jih prijala, napete, žilnate, in jim rekla onovič: »Pojdite noge!«

Videla je kolodvor pred seboj, nizko poslopje kraj majhnega trga in tedaj je presunljivo nekje zažvižgala lokomotiva. In je velela tretjič in ostro svojim nogam: »Pojdite!«

Pa se niso premaknile.

Pa je tedaj začutila, da se je je nekdo nalahno dotaknil. Njenega lica, dvoje rok. Ali sta bili to veliki Tončkovi roki, ki sta že nakladali hlode, dišeči po presju in smoli? Ali sta bili to roki njene majčkene deklice, Marije, drobčkane?

Par za parom.

Ne, saj je bil samo veter, ki se je nepričakovano dvignil.

Ne, saj so bile samo njene slutnje.

In vendar!

Brez prehoda, odtrgano, iz prsi iztrgano je planilo k njej:

»Mati! Ali vi verjamete Švabom? Ali ne razumete, da hočejo dobiti samo očeta in potem nas bodo vse skupaj odgnali v smrt!«

Kakor blisk jo je prešinilo spoznanje. Kakor da je tavala skozi neznano temno deželo in se je nenadoma pretrgalo nebo in prikazalo sonce.

Obrnila se je.

Še je stala.

Hladno jo je spreletavalo po hrbtu, groza se je polasčala.

Segla je v žep po propustnico in si jo dvignila pred oči.

Toda prečitati ni mogla ničesar.

Zopet se je oglasila lokomotiva. Kakor krik skozi njeno telo!

Še je stala na mestu.

Toda nato so njene noge nenadoma oživele. Pričele so hoditi. Pravkar so bile še tako zelo trudne, kakor svinec težke; pa niso bile več tako

trudne, pa niso bile več kakor svinec težke, pa so potovale skozi prah in sonce in vse hitreje so šle in vse hitreje in nič jim ni bilo treba zapovedovati, da naj gredo, hitele so nazaj proti šoli, ki je bila zapor, proti telovadnici, v kateri so na slamnatem ležišču otroci čakali na svojo mater.

Prišla je do vrat in noge so se nestrpno prestopale pred stražarjem, ki je pregledoval propustnice. Nato so stekle, noge, po hodniku in nekaj stopnic navzdol in tam je bila majhna veža pred vhodom v telovadnico in v tisti veži je mati stisnila v dlani propustnico in jo združnila in odprla dlan, da je propustnica izmaličena v kepo papirja padla na tla.

Nato je nekdo na stežaj odpahnil vrata telovadnice in zagledala je svojih osem otrok, ki so čakali nanjo.

Knjige za izseljence in o izseljencih

V zadnjih mesecih je spet izšlo nekaj knjig za izseljence in o izseljencih, o katerih je prav, da na tem mestu poročamo.

O *Slovenskem izseljenskem koledarju 1960* smo že poročali. Danes lahko navedemo, da je bil zelo dobro sprejet in ga je n. pr. Slovenska narodna podpora jednota v Chicagu razpečala v manj kakor 14 dneh po prejemu. Že v prvih dneh po novem letu smo brali v chikaški Prosveti, da je pri njih koledar razprodan. Slovenski listi pa še nobeno leto niso toliko pisali o našem koledarju kakor letos in moramo reči, da so se vsi izražali zelo pohvalno tako o vsebini kakor tudi o opremi. Slovenska izseljenska matica v Ljubljani ima še nekaj izvodov tega koledarja in kdor ga želi dobiti, naj ga takoj naroči.

Matica iseljenika Hrvatske v Zagrebu je spet izdala svoj vsakoletni koledar, ki je tudi to pot lep in obsežen. Na 240 straneh ima poleg treh uvodnih člankov veliko pestrega gradiva: črtice, pesmi, razne članke o domovini (iz raznih vidikov) in pa članke izseljencev in o izseljencih. France Bevk je prispeval prikaz »Moja Slovenija«. Pozdravni članki predsednika Tita, predsednika Izvršnega sveta LR Hrvatske Jakova Blaževića in pa predsednika Matice iseljenika Hrvatske Vucka Krstulovića so v hrvaščini, angleščini in kastiljanščini (južnoameriški španščini). Koledar ima mnogo lepih slik. Menim, da je koristno, ker so podpisi pod slikami v treh jezikih (hrvatski, angleški in kastiljanski). Koledar bo v korist in zadovoljstvo jugoslovanskim, predvsem hrvatskim izseljencem po svetu.

Konec 1959 je izdala Matica iseljenika Srbije v Beogradu tudi svoj izseljenski koledar, to pot

prvič. Urejen je v obliki zbornika-almanaha. Koledarski del ima samo dve strani. Na 194 straneh je zbranih mnogo raznovrstnih prispevkov kakor pesmi, črtice, opisov krajev v domovini in njenega razvoja, člankov iz življenja izseljencev itd. Tudi Slovenija ni v tem koledarju pozabljena. Tako so v njem v prevodu Župančičeva pesem »Vseh živih dan«, Prešernova »Zdravljica« in Cankarjev »Peter Klepec«. Žal pri nobenem prevodu ni naveden prevajalec. Poseben opis je namenjen Ljudski republiki Sloveniji (O. Prica). Tudi precej slik je iz naše ožje domovine. Bolj pa bi bilo vsekakor treba paziti na pisavo slovenskih imen. V članku »Naši umjetnici u iseljeništvu« (avtor Milena Šotra) je naveden tudi naš rojak Viktor Sulčič iz Buenos Airesa kot »Istranin« in kot »Sulčić« ter ni nikjer niti omenjeno, da je Slovenec. Na našega rojaka Gregorja Peruška (Harvey G. Pruseck) pa so v tem članku povsem pozabili. V splošnem pa je koledar, ki je tiskan na lepem papirju in v cirilici, pestro urejen, bogato ilustriran ter bo svojim bralcem nudil mnogo koristnega branja.

Še dva slovenska koledarja sta se letos spomnila na slovenske izseljence. V *Kmečkem koledarju 1960*, ki ga izdaja v okviru kmečke knjižne zbirke Glavna zadružna zveza Slovenije, oddelek za tisk in propagando, v Ljubljani, je izšel na 7 straneh (str. 128—134) prikaz Cvetka A. Kristana »O slovenskih izseljencih« (s tremi slikami iz kulturno-prosvetnega udejstvovanja slovenskih izseljencev). — *Gospodarski koledar 1960*, ki ga izdaja gospodarski dvomesečnik »Nova proizvodnja« v Ljubljani, pa je objavil članek tajnika Slovenske izseljenske matice Alberta Švaglja »Dejavnost Slovenske izseljenske matice v Ljubljani«.

STONE SELIŠKAR

sešdesetletnik

Hitro teče čas, kajne? Saj ne bi nihče presodil Tonetu Seliškarku, da si je letos in to še celo prav 1. aprila naprtil na pleča že šesti križ. Pa bo kar držalo. V rojstni knjigi je tako zapisano in potrjeno in tudi Tone tega ne zanika. V Ljubljani, na Tržaški cesti, je njegov rojstni dom. Bil je sedmi in zadnji otrok v delavski družini. Oče je bil strojevodja in Tonetu se je zdel to najlepši poklic na svetu. Še sam bi bil to postal, da ni bilo nesreče, pri kateri si je poškodoval oko. Tako je šel v šole in postal učitelj.

Že kot študent je začel kovati pesmi, ki pa niso pele o ljubezni, bile so krik proti vojni, proti vladajoči Avstriji. Ko je pozneje kot učitelj deloval v Trbovljah, se je srečal z rudarji in njihovo borbo za svoje pravice. Vključil se je v delavske organizacije in kmalu potem so nastale njegove prve socialne in revolucionarne pesmi, ki so izšle leta 1922 pod naslovom »Trbovlje«. Te pesmi so usmerile njegovo nadaljnjo umetniško pot: postal je glasnik delavskega razreda, naš prvi proletarski pesnik. Seveda mu ni bilo lahko. Bil je preganjan in skupaj z nekaterimi slovenskimi in hrvaškimi pisatelji celo nekaj časa zaprt. Kot učitelja so ga kazensko premeščali v razne zakotne kraje. Zaradi vseh teh težav pa so bile pesmi, ki jih je izdal v svoji drugi pesniški zbirki leta 1937 pod naslovom »Pesmi pričakovanja«, še bolj doživete... Nismo jih poznali le doma. Šle so za našimi ljudmi v svet, tja v širno Ameriko, kjer so si Slovenci v rudnikih, tovarnah, gozdovih in na železniških progah težko služili vsakdanji kruh. Dobro so ga tam poznali. Pel jim je in kramljal z njimi v izseljenskih časopisih in Izseljenkem družinskem koledarju.

Med drugo svetovno vojno je šel seveda v partizane. Bil je vodja kulturniške skupine Cankarjeve brigade, nato pa v istem svojstvu pri Osemnajsti diviziji. Urejeval je razne liste. Po osvoboditvi je postal glavni urednik tednika Delavske enotnosti. Leta 1950 je obiskal slovenske izseljence v Ameriki. Po vrnitvi je postal predsednik novo-

Matica iseljenika Hrvatske v Zagrebu je pričela izdajati nov dvomesečnik Kolo vokalnih i instrumentalnih kompozicij. Namenjen je izseljenskim kulturnoprosvetnim društvom ter pevskim, tamburaškim in drugim zborom hrvatskih izseljencev. List urejajo Rudolf Matz, Slavko Zlatić in Ivo Tijardović. Prvi zvezek prvega letnika ima osem strani člankov in poročil o kulturnoprosvetnem življenju doma in med izseljenci. Poleg tega pa ima še notno prilogo na osmih straneh. C. A. K.

ustanovljene Slovenske izseljenske matice. Pod njegovim uredništvom so izšli tudi prvi trije letniki Slovenskega izseljenskega koledarja. Zdaj je glavni urednik založbe »Borec« v Ljubljani.

Med narodnoosvobodilno borbo je na položajih napisal nešteto pesmi, ki so jih peli borci na pohodih, jih deklamirali na mitingih in so mnogim olivale poguma in tolažbe v najtežjih urah.

Poleg dveh pesniških zbirk je Seliškar izdal pred vojno še roman »Nasedli brod«, povesti »Hiša brez oken« in »Roke Andreja Podlipnika«, ter štiri mladinske povesti »Rudi«, kjer opisuje slovenskega izseljenca, »Bratovščina Sinjega galeba«, »Janko in Metka« in »Hudournik«. Po vojni je tem delom dodal še pesniško zbirko »V naročju domovine« in vrsto mladinskih povesti. Tone Seliškar je danes eden najbolj branih mladinskih pisateljev v Jugoslaviji. Nekatera njegova dela so doživela že po več izdaj, številne mladinske povesti so bile prevedene v razne tuje jezike. Je član plenuma Zveze prijateljev mladine in predsednik njene komisije za mladinsko književnost.

Kljub temu, da mu včasih bolezen za krajši čas izmakne pero, Tone Seliškar še vedno neumorno ustvarja. Pravkar piše roman »Izdani bataljoni«, v katerem opisuje usodo slovenskih prostovoljcev v prvih dneh okupacije. Za mladino pa pripravlja knjigo pomorskih povesti in pravljič.

Kaj naj bi mu želeli ob njegovi sešdesetletnici? Predvsem trdnega zdravja, da bi nam še veliko, veliko lepega povedal in napisal.

I. S.

Ob 100-letnici rojstva Franka Sakserja

Dne 1. decembra 1959 je bilo sto let, kar se je v Ljubljani rodil Frank Sakser, ustanovitelj, urednik in lastnik še danes izhajajočega lista »Glas naroda« (ustanovljen 1893), ustanovitelj Ameriško-slovenskega koledarja (1894-1942) iz Slovenskega tiskovnega društva, ustanovitelj in lastnik železniško-parobrodske agencije in znane Sakserjeve banke itd., vse v New Yorku.

Ker smo o Sakserju pisali v »Rodni grudi« že leta 1957 ob 20-letnici njegovi smrti, to pot ne bomo podrobneje navajali njegovega delovanja.

Poudarimo pa lahko, da je bil Sakser med prvimi, ki so pričeli z naprednejšim gibanjem med ameriškimi Slovenci in da je s svojimi sodelavci oral in močno zoral ledino za nadaljnji razvoj ameriškega slovenstva. Bil je samorastnik, ki se je z lastno pridnostjo, podjetnostjo in iniciativnostjo daleč povzpeli; ko pa je zaradi gospodarske krize (1929—1932), star 70 let, izgubil vse premoženje, je to možato prenesel in ostal poštenjak.

Zaradi vsega tega ga imajo ameriški rojaki še vedno v lepem in častnem spominu.

V Senovem pri Brestanici bodo ustanovili novo podružnico Slov. izseljenske matice. Na sestanku 20. marca, ki se ga je udeležil tudi tajnik SIM Albert Švagelj, je bil sestavljen iniciativni odbor. Iz Senovega in okoliških krajev je doma zlasti veliko evropskih izseljencev, zato toplo pozdravljamo pobudo za ustanovitev matične podružnice.

V Kočevju je imela 6. marca občni zbor tamošnja podružnica Slovenske izseljenske matice. Poročilo o delu v preteklem letu je podal njen predsednik Ludvik Troha. V podružnico je zdaj včlanjenih 115 članov. Tudi letos namerava ta podružnica rojake ob njihovem obisku domačih krajev lepo sprejeti ter poskrbeti za boljšo povezavo z rojaki v tujini. Izvoljen je bil nov odbor, ki mu želimo obilo delovnih uspehov.

»Domači zvoki« je naslov prvega zvezka slovenskih narodnih in umetnih pesmi, ki jih je za slovenske pevske zборе v tujini izdala Slovenska izseljenska matica. V prikupni knjižici je 33 izbranih domačih pesmi z notami. Naša društva na tujem bodo gotovo rada segla po njej.

Kaj delajo naši na tujem

Iz Belgije

SPET NOV GROB

V Eisden, v belgijskem Limburgu, je nenadoma umrl rojak Anton Globevnik, ki je bil zelo poznan med našimi rojaki v Belgiji. Predlanskim je zadnjikrat obiskal Slovenijo in v svojem rojstnem kraju

Grmovljah pri Skocjanu objel svojo 84-letno mamico. — Njegovi ženi ge. Jožefi, sinu Jožetu in hčerki ge. Zinki Rovinšek izrekamo naše sožalje!

Iz Francije

SMRT NAM NE PRIZANAŠA

Pri nas v Aumetzu smo zopet zasuli dva nova grobova. Za vedno se je poslovila od nas v 76. letu vdova Jožefa Madotto, po rodu primorska rojakinja. — Konec januarja ji je sledil v večnost rojak Franc Gantar, ki je bil od leta 1925 član Slovenskega društva v Aumetzu, kjer je sodeloval v raznih sekcijah: pri tamburaških, pevskem zboru in igralski skupini. Vrsto let je bil tudi društveni odbornik in bomo njega in njegovih pametnih nasvetov zelo pogrešali. Njegova smrt nas je pretresla tembolj, ker je bila tako nepričakovana. Nič ni bolehal, zvečer je legel k počitku kakor po navadi, a je žal za večno zaspal.

Obema pokojnikoma, ki sta bila zvesta naročnika »Rodne grude«, bodi lahka tuja zemlja, družinama pa izrekamo globoko sožalje!

Zdravko Leban, Aumetz

OBCNI ZBOR DRUSTVA

»SLAVČEK«

V FREYMINGU-MERLEBACHU

Dne 17. januarja je bil ob lepi udeležbi članov v društvenem lokalu Bach v Freymingu letni občni zbor društva »Slavček«. Z enominutnim molkom smo počastili spomin lani umrlih društvenih članov ter nato prešli k poročilu o delu društva v preteklem letu.

Osem članov nas je lani za vselej zapustilo. Pri vseh smo s številno udeležbo pri pogrebu, z venci ter žalostinkami ob odprtem grobu dokazali, da so nam bili dragi ter da jih bomo ohranili v lepem spominu.

V preteklem letu je društvo sprejelo 14 novih članov in nas je zdaj skupaj 354. Pestra je bila društvena delavnost. Začeli smo z banketom za pevce, ki je bil 29. marca lani. Dne 7. maja smo imeli za člane lepo uspešno zabavo na prostem pri gostilni Kostelac v Freymingu. Veliko Slovencev iz tukajšnje okolice se je tudi udeležilo veselice, ki smo jo priredili na prostem 14. julija. Dne 15. novembra smo imeli za člane zabavo, na kateri smo pekli prašička na ražnju. Dobro obiskana je bila zabava v proslavo našega rudarskega praznika, ki smo jo imeli 5. decembra, kakor tudi družinski večer

26. decembra. Posebna privlačnost te prireditve je bila bogata tombola. Na družinskem večeru smo lani obdarovali 83 vdov in upokoјencev ter 114 otrok naših članov. Prireditve sta se udeležila kot gosta jugoslovanski generalni poslanik iz Strasbourg L. Belamarić in poslanik Brković.

Društvo je lani za člane organiziralo dva izleta, in sicer smo jo mahnili 21. junija v Entschenberg, dne 13. septembra pa v vinske gorice v Ribouville (Alzacija), kjer smo obiskali tudi vinsko razstavo. Oba izleta sta lepo uspela.

Dne 14. junija je naš pevski zbor nastopil v Stiring-Wendlu na proslavi 10-letnice tamkajšnjega mandoline-kluba in je bil ob tej priložnosti tudi nagrajen z diplomom. Društvo je sodelovalo v sprevedu ob proslavi francoskega narodnega praznika dne 14. julija, dne 29. novembra pa smo se polnoštevilo udeležili spominske proslave največjega narodnega praznika Jugoslavije. Proslava je bila v dvorani Boulay v Merlebachu.

Po razrešitvi starega odbora je bil izvoljen novi odbor, ki ga sestavljajo: častni predsednik Ilija Kostelac, prvi predsednik Jože Čadej, drugi predsednik Franc Zagode, prvi tajnik Mirko Višnikar, drugi tajnik Jože Knavs, prvi blagajnik Karl Cerneč, drugi blagajnik Franc Jakič, prvi revizor Ivan Jamnik, drugi revizor Štefan Adamič in tretji revizor Nikola Stanič. Za društveni inventar sta zadolžena: Vid Čadej in Vili Bizjak. Dirigent zbora Avgust Rohr. Naš društveni lokal je v Hotel-restavrantu Mme C. Bach v Freymingu.

Prizadevni dosedanji predsednik Jože Čadej, ki je bil na to mesto ponovno izvoljen, se je članom zahvalil za zaupanje ter obljubil, da se bo sam kakor celotni novi odbor potrudil, da bo društvo tudi v tem letu lepo napredovalo in se živahno udejstvovalo na kulturnoprosvetnem področju.

Mirko Višnikar, tajnik

Iz ZDA

SOCIALNA IN ZDRAVSTVENO- PODPORNA DEJAVNOST PROGRESIVNIH SLOVENK

V poročilu o lanskim sedmi konvenciji Progresivnih Slovenk, ki je bilo objavljeno v Prosveti z dne 29. decembra 1959, je tudi prikaz dela njihovega relifnega (pomoznega) odbora za čas od maja 1951 do maja 1959. V tem času je bilo iz tega sklada razdeljenih 21.512,75 dolarjev, in sicer ustanovam in šolam v Sloveniji 18.378 dolarjev, ameriškim dobrotelnim ustanovam 1753 dolarjev, ameriškim sloven-

skim ustanovam pa 1682 dolarjev (od tega Slovenskemu domu za stare 1.327,50 dolarja).

V Sloveniji so bile njihove podpore deležne naslednje ustanove in šole.

Splošni sklad za šole . . .	460.27 \$
Zavodu za gluho-nemo mladino Ljubljana . . .	4.206.97 \$
Bolnišnici za duševne bolezni Polje-Ljubljana	9.602.80 \$
Medicinski kliniki, porodniški oddelek, pralni stroj	3.164.28 \$
Zavodu za slepo mladino — Salkovo cepivo . . .	488.00 \$
Bolnišnici pa tuberkulozne v Sežani	75.00 \$
Soli v Mariboru — stroj za oblačenje gumbov . .	17.25 \$
Zavodu zaostalih otrok	155.00 \$
Medicinski kliniki, kožni oddelek: stroj za plastične operacije (Elektro Dermatome) . . .	208.00 \$
Skupno	18.377.57 \$

Ce preračunamo to v devizne dinarje po uradnem tečaju s 100 % primom (= 600 din), je to več kakor 11.000.000 deviznih dinarjev, ki so jih samo Progresivne Slovenke prispevale za naše zdravstvene, socialne in šolske zavode. S temi prispevki so si naše napredne ameriške rojakinje postavile lep spomenik. Zadrjčji pa smo tudi poročali o prispevkih, ki jih dajejo za naše zdravstvene zavode članice Slovenske ženske zveze v Chicagu in ki so tudi lep dokaz ljubezni do stare domovine, ki preveva naše ameriške rojakinje.

ČASTNA LISTA ČLANOV SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Chicaška »Prosveta« objavlja v številki z dne 6. januarja častno listo članov Slovenske narodne podporne jednote, ki so njeni člani že več kakor 50 let. Teh članov je bilo konec decembra 1959 še 644. Med njimi je tudi 16 bivših članov glavnega odbora SNPJ. V sedanjem glavnem odboru je od njih samo še Anton Shular, ki je že 40 let član glavnega odbora, 41 let pa član odbora svojega društva. Dva med njimi sta že devetdesetletnika, tako tudi soustanovitelj SNPJ Josip Verščaj. Od 12 delegatov na ustanovnem zboru SNPJ (6.—9. aprila 1904) živi samo še Frank Petrich, ki je zdaj član društva št. 615 v Los Angelesu, Calif.

To sta naša fanta, bivši »Kanadčan« Lojze Zdravje in »Kalifornijec« Jack Cuznar, fotografirana letošnjo zimo v Podkorenu, kjer je Cuznar doma — Two Slovene boys: Lojze Zdravje, a former »Canadian«, and Jack Cuznar, a former »Californian«, photographed this winter at Podkoren, whence Mr Cuznar is a native — Voici deux gaillards slovénes: l'ancien »Canadien« Lojze Zdravje, et l'ancien »Californien« Jack Cuznar, photographiés cet hiver à Podkoren. M. Cuznar en est originaire — Diese beiden Herren sind der gewesene »Kanadier« Lojze Zdravje, und der frühere »Kalifornier« Jack Cuznar, aufgenommen diesen Winter in Podkoren, von wo Herr Cuznar gebürtig ist

CLEVELANDSKA STRAN »PROSVETE«

Ker so slovenski rojaki v Clevelandu po ustavitvi izhajanja dnevnika »Enakopravnosti« (aprila 1957) zelo pogrešali redne in sveže vesti iz Clevelanda ter so si mnogi proti svojemu prepričanju naročili konservativni dnevnik »Ameriško domovino«, je chicaški napredni slovenski dnevnik »Prosveta« uvedel od 1. januarja dalje posebno stran pod nazivom »Enakopravnost — Clevelandске vesti«. To stran piše znani slovenski novinar Anton Šabec, ki je bil pred tem urednik clevelandskega polmesečnika »Our Voice« — »Glas Slovenske dobrotelne zveze«. Šabec je bil lani tudi v domovini in objavlja v »Prosveti« v nadaljevanjih svoje vtise s tega potovanja pod naslovom »Razgledi po domovini«.

ZLATE POROKE

9. januarja sta praznovala John in Karolina Gabrenja iz Euclida zlato poroko. Oba sta doma iz okolice Rakeka. John je bil prvi slovenski čevljarji mojster v Euclidu in več kakor 25 let tajnik društva »Cleveland« št. 126 SNPJ. Sodeloval je v vseh naprednih društvih. Imata štiri otroke in devet vnukov. — 10. januarja sta praznovala 50-letnico poroke Mary in Rudolf Otoničar iz Clevelanda. Rudolf je doma v Metlanah pri Blokah, Mary pa je iz vasi Podklanec pri Sodražici. Je tudi glavna odbornica Slovenske ženske zveze. — 16. januarja pa sta praznovala 50-letnico skupnega življenja Martin in Mary Mencin iz Clevelanda. Martin je doma iz Škocjana pri Mokronogu, Mary pa je od St. Ruperta pri Celju. Imata 4 otroke in 7 vnukov.

USPEH SLOVENSKIH HRANILNIC

Slovensko hranilno in posojilno društvo za Canonsburg s sedežem v Strabane, Pa. objavlja svoje poročilo za 34. poslovno leto. Hranilnih vlog je imelo za 3,325.000 dolarjev, posojil pa je dalo za 3,227.000 do-

larjev. Rezervni sklad in nerazdeljeni dobiček znašata 237.000 dol. Skupno premoženje (aktiva) je znašalo konec leta 3,862.678 dolarjev, kar je za 305.000 dolarjev več kakor leto dni prej. V odboru so sami Slovenci; predsednik je John Kmet, podpredsednik pa Anton Mavrich. — Slovenska hranilnica v Clevelandu, ki ima ime St. Clair Savings and Loan Co., prav lepo napreduje. Hranilne vloge so lani porastle za več kakor 5 milijonov dolarjev in so znašale konec leta 32,146.000 dol. Aktiva so znašala skupno 36,550.431 dolarjev. Ta slovenska hranilnica je med clevelandskimi rojaki priljubljena.

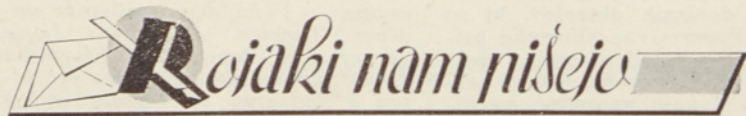
OBLETNICA DRUŠTEV

23. januarja je bila proslava 50-letnice ustanovitve društva št. 218 »Columbine« SNPJ v Denveru, Colo. 14. februarja pa je bila v Slovenskem narodnem domu v Clevelandu na St. Clair Ave proslava 50-letnice tamošnjega društva št. 126 SNPJ. Društvo je dobilo ob ustanovitvi 20. februarja 1910 ime »Primož Trubar«, v decembru 1925 pa se je združilo z društvom »Delavec« št. 144. Združeno društvo si je privzelo ime »Cleveland«. Na obeh praznovah je govoril glavni pred-

sednik SNPJ Joseph L. Culkar. — Društvo št. 2 Kranjske slovenske katoliške jednote, ki je bilo ustanovljeno štiri leta pred ustanovitvijo KSKJ, pa praznuje letos sedemdesetletnico svojega obstoja.

NAPREDOVANJA SLOVENSKIH ROJAKOV

Konec decembra 1959 je imenoval guverner države Ohio Michael Di Salle clevelandskega mestnega sodnika rojaka Augusta Pryatla (Priatelj) za vrhovnega sodnika v mestu Cleveland. — Vrhovni zdravnik SNPJ dr. John Zavertnik, sin dolgoletnega glavnega urednika Prosvete Jožeta Zavertnika, je v začetku januarja postal predsednik zdravniškega zbora v bolnišnici St. Anthony v Chicagu. — V Jolietu, Ill. rojeni Anton Buchar je bil imenovan za direktorja vladne trgovinske komisije v Pakistanu. Na ta položaj ga je imenoval trgovski departement (ministrstvo) ZDA. — Slovenski rojak Ray Matjašič, fotograf pri dnevniku »The Cleveland Plain Dealer«, je bil izvoljen za predsednika lokala (podružnice) št. 1 Ameriške časnikarske bratovščine (American Newspaper Guild). — Cestitamo!

V vsako slovensko hišo slovensko knjigo iz domovine

Cenjenim naročnikom »Rodne grude« in Slovenskega izseljenskega koledarja sporočamo, da zaradi preobilice dela, posebno še v sezoni obiskov, ki je pred nami, ne moremo odgovarjati na vsako posamezno pismo niti se ne moremo vsakemu posebej zahvaliti za poslano naročnino. Veseli pa smo, če nam naročniki čim več pišejo, saj tako zvemo mnogo zanimivega iz njihovega osebnega in društvenega življenja. Posebno so nam dobrodošle pripombe, nasveti in dobronamerne kritike v zvezi z našimi publikacijami.

Naročnike v ZDA še posebej obveščamo, da bomo vsako leto v decembrski številki ob naslovu na ovitku označili tudi datum plačane naročnine, kot je to pri njih navada.

Dragim čitateljem naših publikacij se toplo priporočamo, da tudi po svojih možnostih pomagajo pri zbiranju naročnikov »Rodne grude« in koledarja v cilju: v vsako slovensko hišo — slovensko knjigo iz domovine!

DRUGO LETO BOM NAROČILA
VEČ KOLEDARJEV
Buhl, Min., ZDA

Pošiljam Vam 50 dolarjev za deset koledarjev. Letos je Slovenski izseljenski koledar nadobse zanimiv, tako povesti in slike iz domovine, kot iz drugih krajev. Drugo leto jih bom morala več naročiti.

Najraje bi se spet znašla med Vami v Ljubljani in za stalno v lepi Sloveniji. Prav lepo Vas vse na matici pozdravljam. Letos pride k Vam na obisk večja skupina iz Chisholma, med njimi vse moje prijateljice in znanke. Kaka škoda, ker ne morem z njimi!

Frances Kopacich

SLOVENEK HOČEM OSTATI
Wengern, Ruhr, Nemčija

Sporočam Vam, da mi je »Rodna gruda« zelo všeč. A moram Vam žal povedati, da sem te dni srečal tukaj nekega Slovenca, ki je šele dve leti v Nemčiji, pa že ne zna več govoriti slovensko. Sramota za človeka, ki tako hitro pozabi

materin jezik! In še večja, če ga zataji, samo da dobi tuje državljanstvo. Jaz ga ne bom nikdar pozabil, ne zatajil; saj me je rodila slovenska mati in hočem tudi ostati Slovenec!

Jožef Černič

KAR JE VEČ,
NAJ BO V PODPORO LISTU
North Chicago, Ill., ZDA

Prejeli boste pet dolarjev za naročnino »Rodne grude« za eno leto. Kar je več, naj bo v podporo listu, ki je tako lep in zanimiv. — Vdani Vam

Anton Mesec

SEM IZ SKOFJE LOKE
Rock Springs, Wyo., ZDA

Ker mi je potekla naročnina za »Rodno grudo«, Vam pošiljam štiri dolarje, da jo bom še naprej prejemala. Iz Vaše revije zvem veliko novic iz domačega kraja. Doma sem iz Skofje Loke in sem bila pred tremi leti na obisku tamkaj, kamor se mi misli vedno rade vračajo.

Ioana Poljanec

NASLEDNJE LETO —
300 KOLEDARJEV
Chicago, Ill., ZDA

Koledarje smo vse v redu prejeli in tudi vse razprodali. Če bi jih imeli več, bi jih prodali več. Zato za drugo leto že zdaj naročama tri sto koledarjev. Prijateljski pozdrav!

Milan Medvešek
Prosopeta

VELIKO USPEHOV
PRI DELU ZA IZSELJENCE
Pšerova, ČSR

Zahvaljujem se Vam za redno pošiljanje »Rodne grude«, na katero se še nadalje naročam. Revija mi zelo ugaja in zelo sem vesela novic iz domačih krajev. Želim Vam mnogo uspeha pri delu za slovenske izseljence.

Marija Sopouchova

POZDRAV IZ EGIPTA
Aleksandrija

Prejeli smo osem Slovenskih izseljenskih koledarjev in Vam sporočamo, da smo zanje nakazali po banki deset egiptovskih funtov. Koledar je zelo lep in zasluži vse priznanje.

Josip Zibilich,
preds. Jugoslovanske doma

HVALA ZA POZDRAV
IZ SLOVENIJE
Waterschei, Belgija

Prav lepa hvala za nagrado v obliki albuma »Pozdrav iz Slovenije«. Zelo sem bila vesela lepih slik. Še posebno mi je znan mlin ob Krki, v katerega sem nekoč tudi jaz vozila. Slike dragih slovenskih krajev so me spomnile na čas, ko sem po zelenih travnikih še sama pasla kravce in ovce.

Julka Feher

UVRSTITE ME
MED NAROČNIKE
Babna polica, Stari trg, Slovenija

Imel sem priložnost čitati revijo »Rodna gruda«. Tako mi je bila zelo všeč, zato prosim, da me uvrstite med Vaše naročnike. Po možnosti pošljite tudi letošnjo proo številko. Naročnino nakažem po pošti.

Franc Mlakar

ZEMLJEVID —
NAMESTO OBISKA
Ambridge, Pa., ZDA

Pošiljam Vam pet dolarjev za obnovitev naročnine »Rodne grude«. Prosim, da mi pošljete še zemljevid Slovenije in Jugoslavije. Ker zaradi bolezni ne morem obiskati rojstne domovine, jo bom gledal vsaj na zemljevidu. Doma sem iz tiste fare kot Ludvik Medvešek, ki ga osebno poznam in ga lepo pozdravljam!

Anton Rosenberger

HRANIM KOMPLETNO ZBIRKO
»RODNE GRUDE«
IN KOLEDARJA
Cleveland, Ohio, ZDA

Hvala za sporočilo, da ste v redu prejeli 34 dolarjev za naročnine »Rodne grude« in da se Vaše zabeležke ujemajo z mojimi. Koledar je zelo lepo urejen in ga vsak, ki ga prebere, pohvali. Jaz imam vse koledarje od leta 1954 dalje; prav tako skrbno hranim vse številke »Rodne grude« od dne, ko je začela izhajati.

Alice Mirtich

ZVESTA PRIJATELJICA
Euclid, Ohio, ZDA

Pošiljam Vam naročnino za »Rodno grudo«, ki nas, kot zvesta prijateljica, pride vsak mesec pozdravit. Vse nam je všeč, čtivo in slike; še posebno pa tkrat, kadar gledamo slike iz rojstnega kraja Zagorje ob Savi. Obiskala sva Vas leta 1955 in od takrat sva Vaša naročnika.

Leopolda in Steve Vozel

DOKLER BOM MOGLA BRATI,
BOM NAROČENA
NA »RODNO GRUDO«
Denver, Colo., ZDA

Ne mislite, da sem pozabila na naročnino »Rodne grude«. Pošiljam Vam štiri dolarje za leto 1960 in dva dolarja za tiskovni sklad. Dokler bom mogla brati in pisati, bom Vaša zvesta naročnica. Da nisem tako dolgo pisala, je kriva bolezen. Žal, z možem ne bova več drugače videla rojstne domovine Slovenije, kot na slikah. Zato so nama Vaše publikacije tako dobrodošle. Nikdar namreč ne bomo pozabili, da nam je mati, ko nas je pestovala, rekla: Slovinci smo!

Ioana Zemlik

SPOMINI NA BELO LJUBLJANO
Latrobe, Pa., ZDA

Slovenski koledar 1960 je vsem zelo všeč, meni pa še posebno, ker pregledujem slike, ki so mi znane z obiska leta 1957. Obujajo mi lepe spomine na belo Ljubljano in na Vaš urad, kjer sem se spričo Vaše gostoljubnosti in ljubeznivosti počutila kot doma. Tega ne bom nikdar pozabila! Upam, da se bomo še kdaj videli!

Sporočam Vam še žalostno vest, da je naše društvo »Luč svobode« št. 318 izgubilo dva člana. Umrla je soproga našega predsednika Theresa Resnik in mladi rojak Johan Mikec. Društvo ju bo zelo pogrešalo in želi, da bi jima bila lahka tuja zemlja.

Josephine Klapčar

CAST IN PRIZNANJE
De Peu, Ill., ZDA

Pošiljam Vam naročnino za »Rodno grudo« in en dolar za tiskovni sklad. Revija je zame zelo dragocena, ker mi prinaša novice iz stare domovine in zanimiva poročila iz življenja Slovencev na tujem. Tudi Slovenski izseljenski koledar je zelo zanimiv. Cast in priznanje vsem tistim, ki sodelujejo pri njem. Letos Vas obiščem s skupino clevelanske federacije SNPJ.

John Zuglich

ISKRENO SEM VAM HVALEŽEN
Svaneholm, Svedska

Lepo se Vam zahvaljujem za Slovenski izseljenski koledar in za lep album. Iskreno sem Vam hvaležen za vse skupaj. Pošiljam Vam denar za koledar in za naročnino »Rodne grude« ter Vam pošiljam lepe pozdrave iz severne dežele.

Franc Abram

EDINI LIST
ZA NAS IZSELJENCE
Eisden, Limburg, Belgija

Pošljite, prosim, Vaš koledar in »Rodno grudo«, ki jo zelo rada prebiram, saj je edini list za nas izseljence, ki nam prinaša vesti in slike iz vseh krajev Slovenije. Pošiljam naročnino in lepe pozdrave iz Belgije.

Antonija in Josef Krese

HVALA, KER STE ČAKALI
Cleveland, Ohio, ZDA

Spoštovani rojaki pri Slovenski izseljenski matici, pošiljam Vam zaostalo naročnino za »Rodno grudo« in se Vam iz srca zahvalim, da ste čakali, ne da bi list ustavili. Prosim oprostjenja in še enkrat hvala za vse!

Mary in Frank Kravos

OBILO SREČE
PRI IZGRADNJI DOMOVINE
O. Brien, Ont., Canada

Pošiljam Vam naročnino za »Rodno grudo« in za Slovenski izseljenski koledar. Prilagam še en dolar za tiskovni sklad, Slovenski izseljenski matici želim o njenem rodoljubnem delu veliko uspeha, vsem Jugoslovanom pa obilo sreče pri izgradnji socialistične domovine.

Rudi Rupert

TUDI MI PRIDNO DELAMO
NA POLJU
SLOVENSKE KULTURE
Cleveland, Ohio, ZDA

Pošiljam obnove naročnin za »Rodno grudo« in sporočam, da gredo koledarji dobro v promet. Tu se pripravljamo na veliko turo v Jugoslavijo in Vi boste to sezono imeli veliko dela. Vemo, da boste vse dobro uredili. Tudi mi smo pridni. Peovski zbor »Zarja« je zelo uspešno priredil Gregorčev »Jaz bi te že rada imela« in Gobčev »Planinsko rožo«. Udeležba je bila velika in spevoigrji sta ugajali. Tako je »Zarja« z deli domačih skladateljev dala na slovenski oder v Ameriki spet en delček slovenske kulture.

Andy Turkman,
Tivoli Imports

POZDRAVLJAM
VSE SLOVENCE DOMA
IN NA TUJEM

Hauthalen, Limburg, Belgija

Oprostite, ker sem zakasnil z naročnino. Potoval sem malo okrog, pa sem zbolel in sem moral celo v bolnišnico. Nočem pa biti brez Vaših publikacij in prosim, da mi čimprej pošljete tudi Vaš koledar. Pozdravljam vse Slovence v domovini, kakor tudi na tujem in enim kot drugim želim veliko uspeha.

Johan Sikošek

K R E S N A N O Č

»Ali poznaš to? Ta trava je za rane. Ta je proti trganju. Ta tu je proti bolečinam v trebuhu...«

Zakašljaj je, izpljunil kri in pogledal Jureta.

»Ali vidiš?«

Poznal je vsa zelišča in njihove skrivnosti. Le trave, ki bi njega ozdravila, ni poznal.

»Zame je smrtna kosa,« je rekel. »Kadar pride tvoja ura, nič ne pomaga, pa če bi ti bila sama smrt za krstno botro. Zame je prišla.«

Jure ni hotel misliti na smrt, ne govoriti o nji. Gledal je v dolino.

»Prva hiša, druga hiša...« je štel.

»Ti imaš deklet,« so se Štefucu narahlo poblebskale oči. »Tak si, da bi rad vekomaj dihal, a boš umrl mlajši kakor jaz. To si zapomni!«

Jure je samo gledal in mislil.

»Nobene ženske se nisem dotaknil v svojem življenju,« je nadaljeval Štefuc. »Samson je umrl zaradi ženske, kakor pravijo svete bukve, če ti je kdo razlagal iz njih. Timac, ki je bil najmočnejši v vasi, je tudi umrl zaradi ženske...«

Tedaj je Jure napel ušesa. Štefuc se je zavedel, da je rekel preveč. Nazaj ni mogel.

»Zaradi ženske, zaradi tvoje matere,« je dostavil. »Kako je bilo, vesta ona dva sama,« je umolknil.

Juretu je bilo, kakor da je s temi besedami segla na planino črna senca ljudi, ki žive v nizavi svoje borno, umazano življenje. Tesnobo, ki je legla manj, je pretrgala ovca, ki je bleketaje pritekla do Štefuca. Bila je njegova.

»Belka, moja Belka,« jo je ta ves vesel pozdravil in iskal po žepih, kaj bi ji ponudil.

Ovca mu je s šobami šarila po njegovih prsah in ga ovohavala po obrazu.

»Vidiš,« je rekel, »kako me ima žival rada. Ali mi žival pogoste boljše od človeka?«

Jure je nehote pritrdil.

»Kadar umrem, naj bo tvoja; pa s kakim očenašem se me spomni. Lesen križ mi postavi na grob.«

Jure je prikimal. Rahla ginjenost mu je spreletela obraz.

9.

Sonce je pripekalo dolge dni. Nato se je nekega dopoldneva začelo pripravljati za nevihto. Iznad obzorja so vstajali oblaki, se s šumom kopičili, kakor da jih nakladajo nevidna bitja in jih z velikansko silo pritiskajo na nebo.

Sonce je potemnelo. Veter je popihnil po hribu in počesal travnate bilke, da so se zasvetlikale v jeklenem blesku.

»Bog nas obvaruj,« se je prekrizal Štefuc.

Na Peči se je oslonil prvi val oblakov in vrgel velikansko senco na zemljo. Ta se je polagoma umikala do obzorja. Nato se je v oblaku zablestelo, kakor da se je skrižalo dvoje ognjenih sabelj; po pečinah je zabobnelo.

»Pojdiva v bajto!« je dejal Jure.

»Odkar pomnim, je trikrat treščilo vanjo. Moliva, da ne bo še v četrto! Hitiva! Če me ta ploha raztepe, me bom več dočakal jutra. Še tako ga ne bom.«

Drobnica si je poiskala zavetja pod drevjem in med skalami. Grom se je valil preko hriba; bobnelo je, kakor da se posipajo peči. Pastirja sta stekla. Štefuc je hropel in težko dohajal Jureta. Ko je prišel do praga bajte, je bruhal kri.

Jure ga je prestregel na roke in ga odnesel na ležišče. Dal mu je piti mleka, ki ga je bolnik komaj pokusil. Počasi je odprl oči; truden, pomenljiv nasmeh se mu je zarezal okoli ustn.

Tedaj je treščilo v bližini bajte. Skozi odprta vrata je planil odev zelenkastega bliska.

Jure je stopil na prag. Čez planino je divjala nevihta. Lilo je v gostih curkih. Bilo je, kakor da nevidna moč z bliski, gromom in vetrom nesmisleno tepe prirodo.

Veter je zagnal dež v bajto, Jure je zaprl duri. Stene so se potresale, bruna so cvrkutale v sklepah.

»Moliva!« sta zinila oba hkrati.

Grmenje je navdalo Jureta s tako grozo, da je nehote padel na kolena. Ponavljal je za Štefucem molitev, ki jo je molila vsa vas ob slednji nevihti. In sta bolj pela ko molila.

*»Marija v sveti kamrici sedi,
šiva tenek šiv na tenki srajčici
za usmiljenega Jezusa...
Močno se žene, strašno grmi,
zemlja se trese, vse se boji.
Marija pa ziblje Jezusa z desno nogo,
tako pravi in govori:
Tiho, tiho bodite vi, temni oblaki,
da mi ne zbudite sinka Jezusa!
In ne hodite sem na žegnano polje
mojim otročičem kruha jemati!
Če se bo Jezus prebudil,
bo vzel v roko bridki meč
in vam odsekal glave preč...!«*

In še. Molila sta trikrat zapored. V tretje je Štefučev glas zamrl v besedah: »Marija pa ziblje Jezusa...« Umolknil je in tudi Jure je pogledal Štefuca ostreje v obraz. Bil je čisto miren. Oči je imel rahlo zaprte.

Nagnil se je nadenj in mu prislusnil na prsih. Zdelo se mu je, da ne diha več. Vzel je v roke njegovo desnico, ki je bila še topla. Ko jo je izpustil, je težka pala na seno.

Jure se je vedel ko vdana žival, ki je izgubila svojega gospodarja in ne more verjeti ter ga po sili hoče zopet obuditi k življenju.

»Štefuc!« mu je dvignil glavo. »Štefuc, no, vendar!« ga je klical in se skoraj jezil, kakor da se mu je cni le za šalo potuhnil.

Starec je bil mrtev.

Jure je stopil k vratom in jih odprl, da sta svetloba in hlad planila med lesene stene. Nevihita se je bila pomaknila proti vzhodu. Iz daljave se je bliskalo in grmelo. Dež, ki je ovijal sosodno goro, je bil podoben belemu zastoru.

Od zahoda se je jasnilo. Prikazalo se je sonce, obsijalo del planine in se blestelo na mokri, od nevihte steptani travi. Ovce so se prikazale iz zatišja in se razpasle po pobočju.

Jure je gledal prirodo skozi solze, ki so mu igrale v očeh. V bajti je ležal mrlič. Zdaj je bil sam, na vsej planini sam.

Naslonil je glavo na podboje vrat in glasno zajokal. Šele zdaj je do dna občutil, kaj mu je bil Štefuc.

10.

Pastirji na spodnji planini so pravkar zganjali ovce na tamar, ko je planil iz grmovja Jure in padel na peščeno stezo. Bil je upehan in bled, prepadenost mu je sijala iz oči. Noge so mu krvavele.

»Kje je spravnik?« je vprašal.

»Kaj je, da hočeš iz kože?« so se mu čudili pastirji. »Ali so mar prišli volkovi?«

»Štefuc je umrl,« je dahnil Jure iz vse sape, kar je je imel.

Novica pastirjev ni pretresla. Sprejeli so jo mirno, kakor da so jo pričakovali od dne do dne.

»Pa si ga morda ti umil, Jure,« je mekdo napravil nespodobno šalo.

Štefučeva smrt je bila Jureta tako prevzela in razburila, da ga je norčevanje zadelo ko bodalo v srce. Bil je v trenutku ves ko živ ogenj, ki hoče sam sebe požreti; vzkipeł je in pobral kamen.

Pastirji so se mu postavili po robu. Dva sta se mu ukradla za hrbet in ga zgrabila od zadaj. Kamen je zletel na tla, Jure pa tudi. Trije so klečali na njem in ga pestili.

Spravnik je s tamarja zagledal kopico, ki se je premetavala po stezi. Kričal je, da mu je ohripelo grlo, in pritekel. Pastirji so izpustili

Jureta, ki se je dvignil. Krvavel je iz nosa in iz ust; tak je strmel v spravnika.

»Pretepač!« ga je ta nemilo sprejel. »Kaj onegaviš tod?«

»Štefuc je umrl.«

»Štefuc?« je spravniku za trenutek zastala sapa. »Saj res, povedal je, da umrje, še preden je odšel na Jalovnik,« se je okrenil do pastirjev. »Če je umrl, saj ti ne bo ubežal,« je nato zakričal na Jureta. »Ovce pa ti lahko pobegnejo, lahko pridejo volkovi, privoščil si jih bo kak potepuh, polovili ti jih bodo razbojniki. Kaj mrlič — čreda, čreda!«

Jure je stal miren ko prikovan; čutil je, kako mu kri ledeni po telesu. Že ga je spravnik z grdo besedo in z brco napodil nazaj na planino.

Sprva je tekkel, nato je hodil vedno počasneje. Bil je srdit. Želel si je moči, da bi lahko dvignil težko skalo in jo z vso silo treščil na zemljo. Ruval bi smreke, pometel z njimi pastirje in še vas povrhu. Toda bil je šibak.

Pesek in kamenje so ga rezali v noge, med prste se mu je zapletala dolga trava. Zdaj pa zdaj si je obrisal kri, ki mu je tekla iz ust in iz nosa. Za seboj je puščal sled krvave rose.

Iz doline je vstajal mrak, v drevesu nad njim se je splašila ptica in odletela. Koča na dolnji planini je ležala v vijoličasti svetlobi. Na uho mu je prihajalo lajanje psa, drugače je bilo vse tiho.

Jure je bil premočen od potu, ves izmučen od hoje, jeze in bridkosti. Prsi so se mu burno dvigale, v srcu se mu je nekaj temnega napredlo v klobec in ga težilo.

Dospel je do gozda, stopil med debela, med katerimi je rahlo dihala večerna tihota. Sence so se spajale druga z drugo; zdelo se mu je, da plahutajo s temnimi perutmi; plašile so ga. Vsak trenutek se mu je zdelo, da vidi mrliča pred seboj. Rajni Štefuc je postoteren begal pred njim in za njim ter vlačil za seboj celo verigo rajnikov in strahov.

Prispevki v tiskovni sklad:

Antonija Champa 1 dol., Frances Zumek 1 dol., Louis Zeleznik 1 dol., Mary Jellar 1 dol., Anton Mesec 1 dol., George Porok 0.50 dol., Andrew Martinčič 1 dol., Mary Iskra 1 dol., Ivana Zemlik 2 dol., R. Kuret 1 can. dol., Rezi Levec 200 franc. fr., Ivan Kukovica 100 fr. fr., Franc Kosmač 2 DM., Johan Sikošek 2 DM., Silva Kralj 1 DM., Stane Ribarič 5 DM., Rudi Šumah 2 DM., Frances Vidmar 2 dol., Frank Rupert 2 dol., Anton Richter 1 dol., John Novak 0.50 dol., Franc Bregant 5 DM., Dori Uršič 3 DM., Johan Kusole 5 DM., Cvetko Černigoj 2 DM., Josie Remitz 2 dol., Bogomir Ževart 2000 din. Iskrena hvala!

Nelly on a Visit in Slovenia

Last year Nelly, too, visited Slovenia, her grandpapa's native country. Nelly is twelve years old and, of course, goes to school. Last year, together with her grandfather, she spent the holidays with some relatives in Slovenia. Both of them had a very good time there. Nelly had carefully prepared this sojourn. She had been busy learning Slovene in order to know all the basic words for everyday usage, so that she might be able to talk with her uncle and aunt, and with her boy cousins and girl cousins. Her grandfather had been helping her with her learning. In a special copy-book Nelly had been entering words and sentences so that she might not forget anything. In doing so she had been making the most of the little vocabularies frequently published on the »Page for the Youth« of »Rodna gruda«. Her grandfather had been most satisfied with her learning and knowledge.

When Nelly met her relatives in Slovenia, she greeted them thus:

»DOBER DAN, DRAGA TETKA IN STRIČEK. POZDRAVLJENI, LJUBI BRATRANCI IN SESTRICNE, KAKO VAM KAJ GRE? STE VSI ZDRAVI? TUDI MAMICA IN OČKA VAS LEPO POZDRAVLJATA, IN BRATRANEC JIMMY. JIMMY MI JE NAROČIL, DA NAJ MU PRINESEM KAMENČKE IZ VSEH KRAJEV, KJER BOM HODILA. SEVEDA MU BOM RADA IZPOLNILA TO ZELJO.«

(»Hello dear auntie and dear uncle, hello my dear cousins — boys and girls! How are you? How is everybody's health? Mum and Dad are sending you their best greetings, and so is your cousin Jimmy. Jimmy has charged me to bring him little stones from every place I should happen to visit. I shall, of course, gladly comply with his wish.«)

Nelly's cousins — girls and boys — were taking an interest in how she was doing at school. Quite truthfully she told them:

»V ŠOLI SE UČIM KAR DOBRO, IMAM PA TUDI VČASIH TEŽAVE. ZELO ME ZANIMAJO ZGODOVINA, ZEMLJEPIS, PA RASTLINE IN ŽIVALI. PRI MATEMATIKI MI VČASIH KAKŠNE ŠTEVILKE MALO PONAGAJAJO IN OČKA PRAVI, DA NE BOM NIKOLI DOBRA TRGOVKA.«

(»At school I am doing fairly well; but now and then I also have some difficulty. I am most interested in history, geography, plants and animals. As to mathematics again, certain numbers annoy me, and Dad says I shall never be good at business.«)

In our next issues we are going to tell you how Nelly has tested her knowledge of Slovene, and what she has seen and experienced in this beautiful country, her grand-dad's fatherland and as well Nelly's second home.

Nelly en visite en Slovénie

L'année passée, Nelly aussi a visité la Slovénie, pays natal de son bon-papa. Nelly a douze ans et — naturellement — fréquente l'école. L'année passée, Nelly et son grand-père ont passé les vacances chez la parenté en Slovénie. Ils en ont bien joui. Nelly s'était soigneusement préparée pour cette visite. Elle s'était appliquée à apprendre la langue slovène pour connaître tous les mots principaux de l'usage journalier, pour pouvoir s'entretenir avec l'oncle et la tante, avec les cousins et les cousines. Le grand-père avait aidé Nelly à apprendre le slovène. Dans un cahier particulier Nelly avait inscrit des mots et des propositions pour n'en oublier rien. Dans ce travail elle avait tiré un bon parti aussi des petits vocabulaires publiés dans »Rodna gruda« sur la page pour la jeunesse. Le grand-père avait été très satisfait de ces études et connaissances de Nelly.

En Slovénie, quand Nelly rencontrait sa parentèle, voici comment elle l'a saluée:

»DOBER DAN, DRAGA TETKA IN STRIČEK, POZDRAVLJENI LJUBI BRATRANCI IN SE-
STRICNE. KAKO VAM KAJ GRE? STE VSI ZDRAVI? TUDI MAMICA IN OČKA VAS LEPO PO-
ZDRAVLJATA IN BRATRANEC JIMMY. JIMMY MI JE NAROČIL, DA NAJ MU PRINESEM KA-
MENČKE IZ VSEH KRAJEV, KJER BOM HODILA. SEVEDA MU BOM RADA IZPOLNILA TO
ZELJO.«

(»Bonjour, ma chère tante et mon cher oncle. Je Vous salue, chers cousins et cousines. Comment allez-Vous? Maman et Papa Vous saluent de même, et pareillement Votre cousin Jacques. Jacques m'a chargée de lui porter de petites pierres de tous les endroits où je passerai. Certes, je lui rendrai ce plaisir.«)

Les cousins et cousines s'intéressaient aux études scolaires de Nelly. Elle leur répondit conformément à la vérité:

»V SOLI SE UČIM KAR DOBRO, IMAM PA TUDI VČASIH TEŽAVE. ZELO ME ZANIMAJO
ZGODOVINA, ZEMLJEPIŠ, PA RASTLINE IN ŽIVALI. PRI MATEMATIKI MI PA VČASIH KAKŠNE
ŠTEVILKE MALO PONAGAJAJO, IN OČKA PRAVI, DA NE BOM NIKOLI DOBRA TRGOVKA.«

(»En classe, je travaille assez bien; il est vrai, quelquefois j'ai des difficultés. Ce qui me plaît beaucoup c'est l'histoire, la géographie, les plantes et les animaux. Quant aux mathématiques, il y a parfois des nombres qui me vexent un peu, et Papa dit que jamais je ne m'entendrai bien aux affaires.«)

Dans les numéros suivants nous Vous raconterons comment Nelly a éprouvé ses connaissances slovènes, et toutes ses nombreuses expériences dans ce beau pays où avait été né son grand-père — le pays qui est aussi la seconde patrie de Nelly.

Nelly auf Besuch in Slowenien

Auch Nelly hat im vorigen Jahr Slowenien besucht, das Geburtsland ihres Großpapas. Nelly ist zwölf Jahre alt und geht selbstverständlich zur Schule. Im vergangenen Jahr hat sie zusammen mit ihrem Großvater die Ferien bei Verwandten in Slowenien verbracht. Es hat den beiden sehr gefallen. Nelly hatte sich zu diesem Besuch sorgsam vorbereitet. Sie hatte fleißig Slowenisch gelernt, um alle hauptsächlichsten Wörter für den alltäglichen Gebrauch zu kennen und imstande zu sein, mit dem Onkel und der Tante, mit den Vettern und Kusinen Gespräche zu führen. Beim Lernen hatte ihr der Großvater geholfen. Nelly hatte in ein eigenes Schreibheft Wörter und Sätze eingetragen, um ja nichts zu vergessen. Dabei hatten ihr sehr auch die kleinen Wörterverzeichnisse genützt, die auf der »Jugendseite« der »Rodna gruda« erschienen waren. Großvater war mit ihrem Lernen und ihren Kenntnissen sehr zufrieden gewesen.

Als Nelly in Slowenien mit ihren Verwandten zusammentraf, begrüßte sie sie folgendermaßen:

»DOBER DAN, DRAGA TETKA IN STRIČEK, POZDRAVLJENI LJUBI BRATRANCI IN SE-
STRICNE. KAKO VAM KAJ GRE? STE VSI ZDRAVI? TUDI MAMICA IN OČKA VAS LEPO PO-
ZDRAVLJATA, IN BRATRANEC JIMMY. JIMMY MI JE NAROČIL, DA NAJ MU PRINESEM KA-
MENČKE IZ VSEH KRAJEV, KJER BOM HODILA. SEVEDA MU BOM RADA IZPOLNILA TO
ZELJO.«

(»Guten Tag, liebe Tante und lieber Onkel, einen schönen Gruß auch euch, liebe Vettern und Kusinen. Wie geht es Euch immer? Seid ihr alle gesund? Auch Mutti und Vati grüßen euch schön, und euer Vetter Jakob. Jakob hat mir aufgetragen, ich möge ihm Steinchen von allen Orten mitbringen, die ich besuchen würde. Natürlich will ich ihm diesen Wunsch gern erfüllen.«)

Nellys Kusinen und Vettern wollten gerne wissen, wie es ihr in der Schule gehe. Sie berichtete ihnen ganz wahrheitsgetreu:

»V SOLI SE UČIM KAR DOBRO, IMAM PA TUDI VČASIH TEŽAVE. ZELO ME ZANIMAJO
ZGODOVINA, ZEMLJEPIŠ, PA RASTLINE IN ŽIVALI. PRI MATEMATIKI MI PA VČASIH KAKŠNE
ŠTEVILKE MALO PONAGAJAJO IN OČKA PRAVI, DA NE BOM NIKOLI DOBRA TRGOVKA.«

(»In der Schule lerne ich ganz gut, zuweilen aber hab' ich auch Schwierigkeiten. Sehr interessieren mich Geschichte, Geographie, Pflanzen und Tiere. Bei der Mathematik geht's mir manchmal mit den Zahlen nicht so recht, und Vati sagt, ich werde nie eine gute Geschäftsfrau sein.«)

In den kommenden Folgen wollen wir euch erzählen, wie Nelly ihre slowenischen Kenntnisse praktisch erprobt und was sie alles in dem schönen Land gesehen und erlebt hat, aus dem ihr Großvater herstammt und das auch Nellys zweite Heimat ist.

Svoje renomirane izdelke
svetlo in temno pivo
ter pekovski kvas
priporoča

Pivovarna
UNION
Ljubljana

*Grosistično
trgovsko podjetje
z barvami in laki*

Marrica

LJUBLJANA, RESLJEVA 1

Telefon 21-256 in 21-488

Skladišče en gros:

*Ljubljana, Titova 33
Reka, Aldo Colonello 6*